

2018-11-15

Barn- och ungdomsnämnden

Dnr Bun 2018/259

Barn- och ungdomsförvaltningens Måluppfyllelse- och analysrapport 2018**Förslag till beslut**

Barn- och ungdomsförvaltningens förslag

1. Barn- och ungdomsnämnden godkänner rapporten.

Ärendet i korthet

Syftet med den årliga måluppfyllelse- och analysrapporten är att ge en övergripande bild och bedömning av kvaliteten i barn- och ungdomsförvaltningens verksamheter det senaste läsåret. Årets måluppfyllelse- och analysrapport visar bland annat att flertalet nyckeltal som mäter kunskapsresultaten i slutet av grundskolan stiger, och att likvärdigheten förbättras jämfört med föregående läsår. För att utvecklingen ska fortsätta i positiv riktning är det viktigt att enheterna fortsätter arbeta målmedvetet och att enheterna ges förutsättningar att bedriva en kvalitativ verksamhet.

Handlingar

1. Barn- och ungdomsförvaltningens tjänsteskrivelse, 2018-11-15.
2. Måluppfyllelse- och analysrapport 2018.

Bakgrund

Varje år gör barn- och ungdomsförvaltningen en tillbackablickande sammanställning vars syfte är att ge en övergripande bild och bedömning av kvaliteten i barn- och ungdomsförvaltningens kommunala och fristående verksamheter det senaste läsåret. För att följa upp hur väl Järfälla lyckas med det nationella uppdraget är måluppfyllelse- och analysrapporten uppbyggd kring två kapitel som handlar om resultat respektive förutsättningar.

Måluppfyllelse- och analysrapporten är en del av barn- och ungdomsförvaltningens systematiska kvalitetsarbete och ska ge stöd åt nästa års mål- och prioriteringsarbete, till exempel verksamhetsplanen som antas senare på våren.

Analys

Årets måluppfyllelse- och analysrapport visar att:

- flertalet nyckeltal som mäter skolresultaten för årskurs 9 i Järfälla fortsätter att stiga
- likvärdigheten i skolresultaten har stärkts jämfört med föregående år, eftersom bland annat pojkar har förbättrat sina prestationer
- elever och föräldrar generellt sett är nöjda med utbildningen i Järfälla men trenden, det vill säga graden av nöjdhet över tid, är svagt nedåtgående inom många områden
- förutsättningarna med avseende på personaltäthet och utbildningsnivå hos personalen är något varierande beroende på verksamhetsformen.

De senaste läsåren har Järfälla sett en positiv resultatutveckling i flertalet av de nyckeltal som mäter kunskaperna i slutet av grundskolan. Meritvärdet för årskurs nio stiger för andra året i rad och ökningen är i år relativt sett större än ökningen i länet och i riket. Gymnasiebehörigheten har stigit för andra året i rad, men andelen elever som når kunskapskraven i alla ämnen har sjunkit något. Tidigare år har likvärdigheten i Järfällas betygsresultat varit bristande, men i år har de lägre presterande grupperna – pojkar och elever med utländsk bakgrund födda utomlands – förbättrat sina resultat mer än övriga grupper vilket har gjort att likvärdigheten har stärkts. Om denna utveckling är början på en längre trend återstår att se, men klart är i varje fall att föregående läsårs betygsresultat indikerar att likvärdigheten är stärkt på kort sikt.

Av den årligt genomförda attitydundersökningen framgår att eleverna är generellt sett nöjda med den utbildning de får i Järfälla. Eleverna trivs med sina lärare och anser sig få den hjälp de behöver för att känna sig trygga i skolan och nå goda kunskaper. Även föräldrarna svarar att de i stor utsträckning är nöjda med utbildningen i förskola, fritidshem och skola. Sett över tid kan dock en något negativ trend noteras. Den stora majoriteten är – som ovan nämns – nöjda, men graden av nöjdhet har sjunkit något de senaste åren. Vad detta beror på är svårt att svara på och måste analyseras vidare på såväl enhets- som förvaltningsnivå.

Förutsättningarna för Järfällas verksamheter i termer av personaltäthet och utbildningsgrad är tydligt färgade av de villkor som regionen skapar. I flera av de nyckeltal som mäter personaltäthet och utbildningsgrad finns det en samstämmighet mellan Järfälla och länet. Några skillnader som kan noteras är dock att Järfälla har en högre andel personal med pedagogisk högskoleexamen i förskolan än vad fallet är i länet. Järfälla har emellertid en något lägre personaltäthet i förskolan än länssnittet. I skolan ligger andelen högskoleutbildade lärare på en stabil nivå, medan Järfällas fritidshem kännetecknas av en nedgång i samma nyckeltal.

Barnkonsekvensanalys

Rapporten beskriver endast förskolan och skolans måluppfyllelse och medför därför ingen direkt konsekvens för barnen. I ett vidare skede är det möjligt att indirekta konsekvenser kan uppstå, men dessa går inte att förutse i dagsläget.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Rapporten beskriver endast förskolan och skolans måluppfyllelse och medför därför ingen ekonomisk konsekvens.

Slutsatser

Grovt sammanfattat kan det sägas att det finns mycket som talar för en positiv utveckling vad gäller måluppfyllelsen inom Järfällas förskolor och skolor. Exempelvis kan nämnas att skolresultaten i årskurs 9 befinner sig i en positiv trend sedan ett antal år tillbaka och att elever och föräldrar är alltjämt nöjda med utbildningen i Järfälla. För att utvecklingen ska fortsätta i positiv riktning är det viktigt att enheterna fortsätter arbeta målmedvetet och att enheterna ges förutsättningar att bedriva en kvalitativ verksamhet.

Christina Dahlin Wibom
Tj. Barn- och ungdomsdirektör

Kristofer Fagerström
Utredare

Beslutet ska skickas till

Samtliga förskolechefer och rektorer i Järfälla kommun

Barn- och ungdomsförvaltningens Måluppfyllelse- och analysrapport 2018

Kristofer Fagerström

Bun 2018/259
November 2018

Innehåll

SAMMANFATTNING	2
1. SYFTE	3
2. MÅLUPPFYLLELSE- OCH ANALYSRAPPORTEN – EN DEL AV DET SYSTEMATISKA KVALITETSARBETET	3
3. DISPOSITION.....	4
4. RESULTAT	6
4.1. Kunskaper och lärande i förskolan	7
4.1.1. Attitydundersökning och BRUK visar på hög kvalitet.....	7
4.1.2. Förskolornas måluppfyllelse- och analysrapporter.....	7
4.2. Kunskaper och lärande i grundskolan.....	8
4.2.1. Meritvärde åk 9.....	8
4.2.2. Andel som nått kunskapskraven i alla ämnen åk 9.....	11
4.2.3. Andel gymnasiebehöriga elever	13
4.2.4. Betyg i åk 6.....	14
4.3. Elevers attityder till lärande.....	16
4.4. Grundsärskolan	16
4.5. Fritidshem	17
4.6. Normer och värden	18
4.6.1. Om attitydundersökningen.....	18
4.6.2. Föräldrar och elever är generellt nöjda med utbildningen i Järfälla ...	18
4.6.3. Mycket hög grad av upplevd trygghet.....	18
4.6.4. Hög grad av inflytande och delaktighet.....	20
4.7. Skolornas måluppfyllelse- och analysrapporter.....	21
5. FÖRUTSÄTTNINGAR.....	22
5.1. Personaltäthet och utbildningsnivå	22
5.2. Förskolan	22
5.3. Pedagogisk omsorg.....	24
5.4. Grundskola.....	25
5.5. Fritidshem	26
5.6. Grundsärskolan	28
5.7. Enheternas måluppfyllelse- och analysrapporter.....	29

SAMMANFATTNING

Syftet med den årliga måluppfyllelse- och analysrapporten är att ge en övergripande bild och bedömning av kvaliteten i barn- och ungdomsförvaltningens verksamheter det senaste läsåret.

Årets måluppfyllelse- och analysrapport visar att:

- flertalet nyckeltal som mäter skolresultaten för årskurs 9 i Järfälla fortsätter att stiga
- likvärdigheten i skolresultaten har stärkts jämfört med föregående år, eftersom bland annat pojkar har förbättrat sina prestationer
- elever och föräldrar generellt sett är nöjda med utbildningen i Järfälla men trenden, det vill säga graden av nöjdhet över tid, är svagt nedåtgående inom många områden
- förutsättningarna med avseende på personaltäthet och utbildningsnivå hos personalen är något varierande beroende på verksamhetsformen

De senaste läsåren har Järfälla sett en positiv resultatutveckling i flertalet av de nyckeltal som mäter kunskaperna i slutet av grundskolan. Årskurs 9:s meritvärde stiger för andra året i rad och ökningen är i år relativt sett större än ökningen i länet och i riket. Gymnasiebehörigheten har stigit för andra året i rad, men andelen elever som når kunskapskraven i alla ämnen har sjunkit något. Tidigare år har likvärdigheten i Järfällas betygsresultat varit bristande, men i år har de lägre presterande grupperna – pojkar och elever med utländsk bakgrund födda utomlands – förbättrat sina resultat mer än övriga grupper vilket har gjort att likvärdigheten har stärkts. Om denna utveckling är början på en längre trend återstår att se, men klart är i varje fall att föregående läsårs betygsresultat indikerar att likvärdigheten är stärkt på kort sikt.

Av den årligt genomförda attitydundersökningen framgår att eleverna är generellt sett nöjda med den utbildning de får i Järfälla. Eleverna trivs med sina lärare och anser sig få den hjälp de behöver för att känna sig trygga i skolan och nå goda kunskaper. Även föräldrarna svarar att de i stor utsträckning är nöjda med utbildningen i förskola, fritidshem och skola. Sett över tid kan dock en något negativ trend noteras. Den stora majoriteten är – som ovan nämns – nöjda, men graden av nöjdhet har sjunkit något de senaste åren. Vad detta beror på är svårt att svara på och måste analyseras vidare på såväl enhets- som förvaltningsnivå.

Förutsättningarna för Järfällas verksamheter i termer av personaltäthet och utbildningsgrad är tydligt färgade av de villkor som regionen skapar. I flera av de nyckeltal som mäter personaltäthet och utbildningsgrad finns det en samstämmighet mellan Järfälla och länet. Några skillnader som kan noteras är dock att Järfälla har en högre andel personal med pedagogisk högskoleexamen i förskolan än vad fallet är i länet. Järfälla har emellertid en något lägre personaltäthet i förskolan än länssnittet. I skolan ligger andelen högskoleutbildade lärare på en stabil nivå, medan Järfällas fritidshem kännetecknas av en nedgång i samma nyckeltal.

1. SYFTE

Syftet med den årliga måluppfyllelse- och analysrapporten är att ge en övergripande bild och bedömning av kvaliteten i barn- och ungdomsförvaltningens verksamheter det senaste läsåret. Utgångspunkten för denna övergripande bedömning är formuleringen i skollagen, § 4:

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

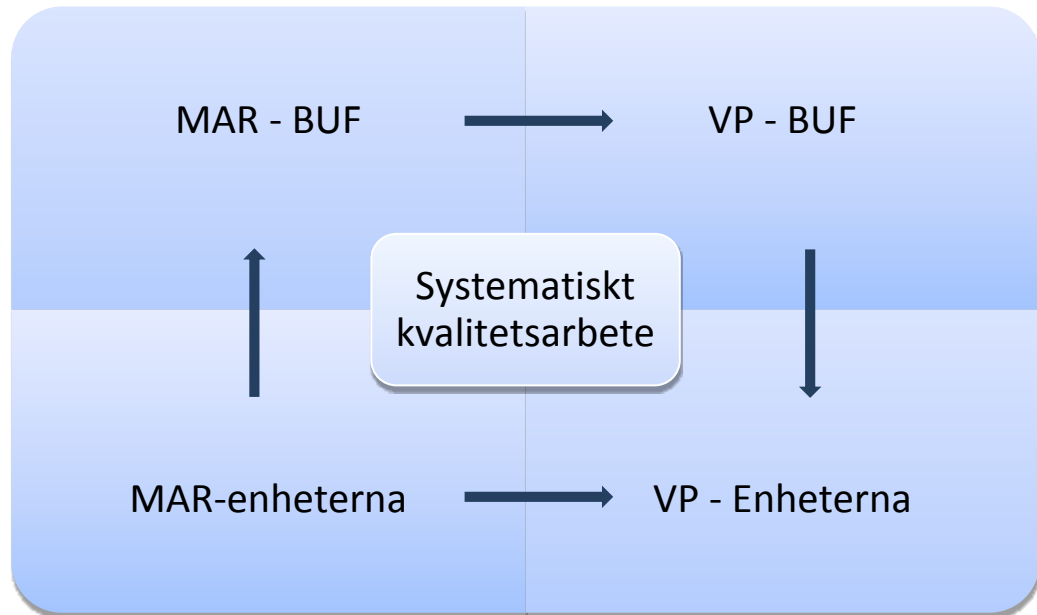
Måluppfyllelse- och analysrapporten syftar främst till att fokusera på de nationella målen. För en redogörelse av de kommunövergripande målen hänvisas det därför i första hand till verksamhetsberättelsen.

2. MÅLUPPFYLLELSE- OCH ANALYSRAPPORTEN – EN DEL AV DET SYSTEMATISKA KVALITETSARBETET

Måluppfyllelse- och analysrapporten riktar sig till barn- och ungdomsnämnden, förskolor och skolor i Järfälla samt invånare i Järfälla kommun. Måluppfyllelse- och analysrapporten ger en samlad bild¹ över resultaten från det senaste läsåret och är därmed i första hand tillbakablickande. Detta betyder emellertid inte att framtida utmaningar och utvecklingsområden inte berörs i anslutning till återblickande resonemang. För de mer konkreta målsättningarna och åtgärder för att nå dessa hänvisas dock läsaren till verksamhetsplanen, som antas i februari kommande år.

Nedan presenteras en schematisk skiss över hur de olika rapporterna förhåller sig till varandra teoretiskt. Föreliggande rapport, barn- och ungdomsförvaltningens måluppfyllelse- och analysrapport (MAR-BUF) ska sammanfatta dels resultat, dels förutsättningar på övergripande nivå och utgör därför en viktig del i den kommande verksamhetsplanen för barn- och ungdomsförvaltningen (VP-BUF). I barn- och ungdomsförvaltningens verksamhetsplan anges målsättningar för verksamheterna, målsättningar som senare konkretiseras på enhetsnivå och därför ingår i enheternas verksamhetsplaner (VP-Enheter). MAR-enheter spelar en viktig roll i det systematiska kvalitetsarbetet då dessa rapporter dels förser barn- och ungdomsförvaltningen med en värdefull information från ett enhetsperspektiv, dels verkar vägledande för framtida målsättningar på enhetsnivå.

¹ Önskar man som läsare en mer detaljerad beskrivning av respektive enhets resultat hänvisas det till enheternas egna lokala måluppfyllelse- och analysrapporter.

I en stor organisation som barn- och ungdomsförvaltningen, med en bred verksamhet, finns det alltid stora skillnader vad gäller förutsättningar och behov. Notera därför att barn- och ungdomsförvaltningens måluppfyllelse- och analysrapport och verksamhetsplanen främst, men inte endast, tar sikte på sådana företeelser som i någon mån kan sägas vara av kommunövergripande karaktär alternativt tydligt påverkar kommunens resultat på sammantagen nivå.

3. DISPOSITION

Måluppfyllelse- och analysrapporten är uppbyggd kring två huvudkapitel: ”Resultat” och ”Förutsättningar”. Varje kapitel inleds med en kort sammanfattning av de övergripande slutsatserna. Därefter följer en mer detaljerad redovisning.

Läsaren bör notera att flertalet av de presenterade diagrammen i den löpande texten har brutna skalor. Detta beror på att det annars hade varit svårt att visualisera förändringar, eftersom de i vissa fall hade varit knappt märkbara i en full skala.

I det första kapitlet, *Resultat*, presenteras och analyseras följande resultatmått:

- BRUK²
- meritvärde, åk 9
- andel som nått kunskapskraven i alla ämnen, åk 9
- andel gymnasiebehöriga, åk 9
- betyg, åk 6
- attitydundersökningen

I samtliga fall avser statistiken barnen och eleverna som går i Järfällas verksamheter oavsett bostadsort. Om inget annat anges mäter statistiken samtliga elevers resultat i årskurs 9, det vill säga både kommunala och fristående enheters resultat.

² BRUK står för ”Bedömning, Reflektion, Utveckling och Kvalitet”. Det är ett verktyg för självskattning av kvaliteten i samtliga skolformer och är ett stöd i det systematiska kvalitetsarbetet.

Som framgår är många resultatmått sammanlänkande med årskurs 9, vilket beror på att de flesta nationella nyckeltal är kopplade till årskurs 9. Årskurs 9 utgör slutet i den utbildningskedja som barn- och ungdomsnämnden ansvarar för, och kan därför ses som ett sammanfattande kunskapsmått. Om inget annat framgår så utgår resultaten från läsåret **2017/18**.

I den näst sista delen av resultatkapitlet redovisas de mått som Järfälla kommun använder för att mäta värdeuppsattningsarbetet. Det handlar främst om den årliga attitydundersökningen som barn- och ungdomsförvaltningen genomför på våren, men också om plan mot diskriminering och kränkande behandling samt ärenden kopplade till dessa.

I resultatkapitlets sista del redovisas enheternas syn på resultaten utifrån ett samlat enhetsperspektiv. Grunden för denna del utgörs av enheternas egna måluppfyllelse- och analysrapporter som lämnas in till barn- och ungdomsförvaltningen i september varje år.

Kapitlet som handlar om förutsättningar redovisar nyckeltal som företrädesvis handlar om personaltäthet och personalens utbildningsnivå. Dessa mått anses reflektera förutsättningar för att fullfölja det nationella uppdraget både vad gäller kunskaper och normer och värden. Noterbart är att statistiken i detta kapitel kommer från 2017, vilket beror på en eftersläpning i rapporteringen av tillgänglig data. Sista delen i kapitlet som handlar om förutsättningar utgörs av enheternas samlade synpunkter. Precis som i resultatkapitlet, är utgångspunkten här, enheternas egna måluppfyllelse- och analysrapporter.

4. RESULTAT

Sammanfattande slutsatser om kunskaper och lärande:

- **Föräldrar är generellt mycket nöjda med barnens utveckling och lärande i förskolan i Järfälla.**
- **Förskolorna har utvecklat sitt arbete med naturvetenskap och teknik**
- **För andra året i rad stiger kunskapsresultaten i åk 9**
- **Likvärdigheten i Järfällas skolresultat har förbättrats i år**
- **I årskurs 6 är det svårt att tala om en tydlig betygstrend**
- **Majoriteten av eleverna är generellt sett nöjda med sin skolgång**

Föräldrar till barn i förskolan anser generellt att barnen stimuleras till utveckling och lärande i sin vardag. Noterbart är dock att föräldrarnas grad av nöjdhet befinner sig i en lätt sjunkande trend sett över tre års tid.

Förskolorna i Järfälla är stolta över sina verksamheter. De framsteg som har gjorts de senaste åren diskuteras i enheternas måluppfyllelse- och analysrapporter. Bland annat handlar det om ett förstärkt arbete med naturvetenskap och teknik som förskolcheferna anser har gett barnen nya kunskaper och personalen nya insikter om barnens lärande.

För andra året i rad stiger betygsresultaten i årskurs 9. Järfälla förbättrar sig även jämfört med länet och riket då kommunens resultat stiger mer än motsvarigheten för länet och riket. Både fristående och kommunala enheter i Järfälla förbättrar sina resultat, men kommunala enheter förbättrar sig relativt sett mer.

I årskurs 6 finns ingen tydlig betygstrend att tala om. Svenskan har en marginellt negativ utveckling, matematiken har förbättrats ett antal år och engelskan är mer eller mindre likvärdig över tid.

Då pojkarna har lyft sina resultat ökar även likvärdigheten i Järfällas skolresultat. Pojkarna har visserligen allttjämt lägre betygsresultat än flickor, men skillnaden minskar i år. Även undergruppen utlandsfödda elever med utländsk bakgrund förbättrar sina skolresultat tydligt, vilket gör att avståndet till svenskfödda elever och elever som är födda i Sverige med utländskt bakgrund, minskar betänkligt.

Elevernas attityder om kunskaper och lärande i skolan förblir relativt stabila över tid. Generellt sett är yngre elever mer positivt inställda till skolarbete, medan äldre elever är något mindre positiva. Den stora majoriteten av elever, såväl unga som äldre, är dock nöjda med skolarbetet och anser att de får hjälp av sina lärare när de så behöver.

Sammanfattande slutsatser om normer och värden:

- **Föräldrar och elever är generellt nöjda med utbildningen i Järfälla**
- **Graden av upplevd trygghet är hög i Järfällas verksamheter**

Det finns generellt sett en hög grad av nöjdhet vad gäller utbildningen inom Järfällas verksamheter. Såväl elever som föräldrar uppvisar positiva attityder till

utbildningskedjans olika grenar, från förskola till sista året i skolan. Dock bör det noteras att graden av nöjdhet har avtagit något de senaste två åren.

Den stora majoriteten av elever och föräldrar, cirka 90 procent, upplever att förskolan och skolan erbjuder trygga miljöer. Tyvärr är trenden något fallande även här, även om det handlar om små minskningar jämfört med två år tillbaka i tiden. Eftersom trygghet och arbetet mot kränkande behandling är ett av förskolans och skolans kärnområden är det dock viktigt att ständigt fokusera på dessa frågor.

4.1. Kunskaper och lärande i förskolan

För att mäta kvaliteten på förskolornas verksamhet i Järfälla använder förvaltningen olika verktyg. På våren genomförs en attitydundersökning där samtliga föräldrar erbjuds att svara på en enkät om förskolans verksamhet³, under hösten lämnar varje enhet in sin måluppfyllelse- och analysrapport där enheterna bland annat gör självskattningar av sin verksamhet, och under höst och vinter genomförs även verksamhetsbesök, så kallade kvalitetsuppföljningar.

4.1.1. Attitydundersökning och BRUK visar på hög kvalitet

På förskolan är graden av nöjdhet hög vad gäller utveckling och lärande. Nio av tio föräldrar anser att barnen stimuleras till utveckling och lärande i förskolan. Trenden är visserligen sjunkande, från 93 procent till 88 procent de senaste tre åren, men föräldrars sammantagna syn kännetecknas ändå av hög grad av nöjdhet över tid.

Professionens egen bedömning, BRUK⁴, ger stöd för att kvaliteten är god på förskolan vad gäller utveckling och lärande. Följande påstående skattas vara uppnått ”till stor del”⁵: ”Förskolan stimulerar och utmanar barns utveckling och lärande med utgångspunkt i barnens erfarenheter, intressen, behov och åsikter”. Tilläggas bör att detta är en skattning som gäller för helheten av Järfällas förskolor. Det är normalt att det finns variationer inom en verksamhet som innehåller ett stort antal förskolor.

4.1.2. Förskolornas måluppfyllelse- och analysrapporter

Enheternas måluppfyllelse- och analysrapporter ger en bild av varje enskild förskolas måluppfyllelse. Eftersom varje enhet har något olika förutsättningar med avseende på till exempel barnens bakgrund, personalens utbildningsnivå och lokalernas beskaffenhet, kan utmaningarna som Järfällas förskolor står inför, se något olika ut. Med detta fastslaget kan ett antal gemensamma sakområden lyftas fram:

- Järfällas förskolchefer är i hög utsträckning stolta över sina verksamheter, men lyfter samtidigt behovet av utveckling och nytänkande
- Flertalet förskolor anser att både barnens lärande och personalens kompetens har stärkts i och med ett förstärkt arbete med naturvetenskap, teknik och matematik
- Språk och kommunikation är centrala delar i all förskoleverksamhet
- En av de större utmaningarna för flertalet förskolor är kommunikationen mellan förskolan och barnens föräldrar som behöver utvecklas och stärkas

³ Svarefrekvensen för samtliga verksamhetsformer var för 2018 års undersökning 73, 6 %.

⁴ Effektmålet är i sin tur kopplade till kommunövergripande inriktningsmål.....

⁵ BRUK:en består av en 4-gradig skala med följande mått: 1: stämmer inte alls, 2: stämmer till viss del, 3: stämmer till stor del, 4: stämmer helt

Generellt sett ger Järfällas förskolechefer uttryck för en stolthet över sina verksamheter. Flertalet förskolor berättar om framsteg inom olika områden som har gjorts de senaste åren. Här kan det till exempel handla om en förstärkt förmåga att dokumentera barnens lärande med hjälp av pedagogisk dokumentation, personalen och barnens förbättrade förmåga att reflektera över lärande, eller om förändringar i förskolans sätt att organisera sig som man tror har lett till mera hållbara verksamheter. Förskolorna är dock medvetna om att det finns flera utmaningar som man måste arbeta med för att ytterligare öka måluppfyllelsen. Här kan det till exempel handla om ett fortsatt pågående utvecklingsarbete, eller om att ta sig an nya utvecklingsområden som till exempel programmering.

Många av Järfällas förskolor lyfter fram de senaste åren intensifierade arbete med naturvetenskap, matematik och teknik. Arbetet beskrivs generellt sett som mycket lyckat, eftersom det haft flera effekter för både barnen och personalen. Det mest uppenbara är att barnens förmåga att tänka kring matematik och naturvetenskap har utvecklats, vilket i sig har ett egenvärde, men arbetet har också lett till en ökad reflektion kring barnens lärande. På så sätt kan arbetet sägas ha verkat som en katalysator för kollegialt lärande inom i respektive personalgrupp.

Språk och kommunikation är alltså förskolans kanske mest centrala pedagogiska område. Alla enheter arbetar aktivt med att utveckla barnens språk, från de små barnen till de äldre som närmar sig läsning och skrivning. Genomsyrande för Järfällas förskolor är att ”språkutvecklande arbetssätt” ofta utgör ramen för arbetet med barnens språkinläring.

Flera förskolor pekar ut kommunikationen mellan förskolan och hemmet som ett område i behov av utveckling. Det generella samarbetet mellan hem och förskola bedöms visserligen som gott, men inte alltför sällan uppstår kommunikationsproblem. Det kan dels handla om språkförbistringar, dels om skilda förväntningar och förståelse för varandras roller och uppdrag. Ett vanligt problem är att en del föräldrar inte är insatta i förskolans uppdrag som inbegriper både omsorg om barnen och pedagogisk verksamhet med barnen. För att avhjälpa dessa brister i kommunikation och förståelse arbetar förskolorna aktivt med information och möten i olika former.

4.2. Kunskaper och lärande i grundskolan

4.2.1. Meritvärde åk 9

Meritvärdet beräknas av summan av betygsvärdena för maximalt 17 ämnen i elevens slutbetyg. Järfällas genomsnittliga meritvärde för 17 ämnen, samtliga elever, stiger för andra året i rad. Både kommunala och fristående enheter bidrar till ökningen, men kommunala enheter står för en relativt sett större ökning. Det är dock alltså en skillnad mellan kommunala och fristående enheter där de sistnämnda har högre meritvärden. Grovt räknat går cirka 90 procent av eleverna i Järfällas skolor i kommunala enheter och 10 procent i fristående enheter.

Grundskolan: Meritvärde per huvudman				
	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Järfälla, samtliga huvudmän	229,8	225,3	229,9	237,7
Järfälla, kommunal huvudman	221,8	215,9	219,6	229,2

Järfälla, enskild huvudman	255,4	261,8	265,2	271,9
----------------------------	-------	-------	-------	-------

Järfälla ligger fortsatt över rikets genomsnitt men under länets genomsnitt. Stockholms län har det högsta länssnittet i riket och har haft så över en lång tid. Noterbart är dock att Järfällas ökning för andra året i rad är högre än länets ökning, vilket gör att kommunen närmar sig länssnittet.

Grundskolan: Meritvärde i jämförelse				
	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Järfälla, samtliga huvudmän	229,8	225,3	229,9	237,7
Riket, samtliga huvudmän	224,7	224,1	223,5	228,7
Länet, samtliga huvudmän	238,8	241,2	242,3	246,5

Meritvärdet på enhetsnivå

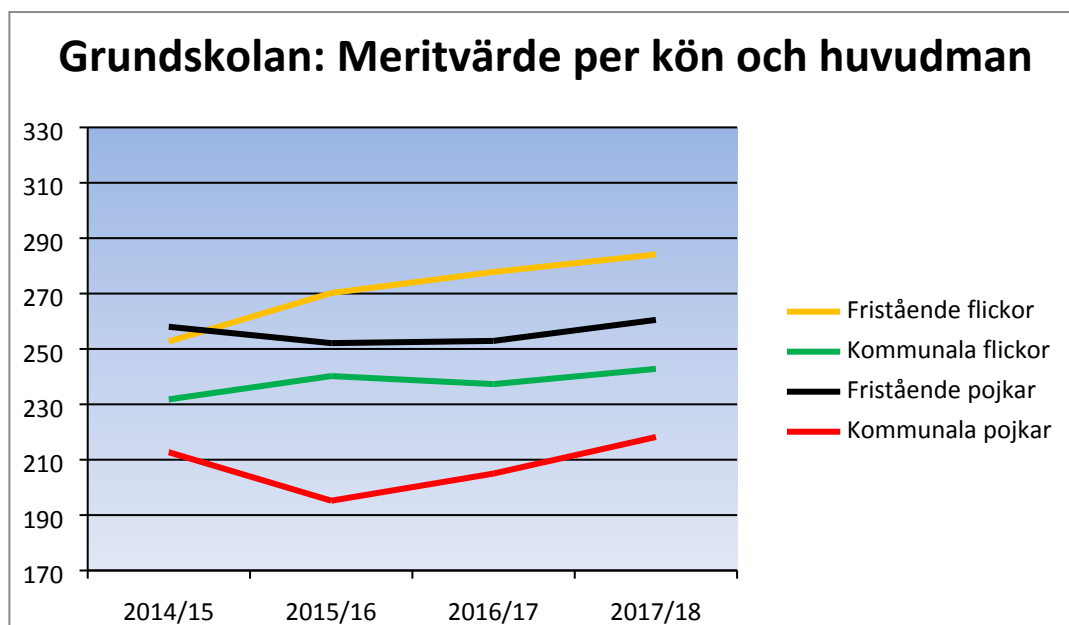
Tallbohovskolan är den enhet som för andra året i rad står för största förbättringen vad gäller meritvärdet. Bortsett från Tallbohovskolan står även Källtorpskolan för en stor förbättring jämfört med förgående läsår. Sett över fyra års tid så har Vittra och Tallbohov genomgått störst förändringar – både enheterna har höjt sina meritvärden med cirka 23-24 poäng. I övrigt kan det noteras att Fjällen-, Björkeby- och Viksjöskolan har haft en relativt stabil utveckling de senaste åren.

Grundskolan: Meritvärde per enhet				
	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
<i>Kommunala</i>				
Björkebyskolan	232,1	220,2	224,5	230,7
Fjällensskolan	223,4	226,3	233,3	231,3
Källtorpskolan	209,5	200,3	195,9	225,8
Kvarnskolan	-	243,8	220,6	218,1
Tallbohovskolan	157,5	137,9	163,5	180,6
Viksjöskolan	238	239,5	239,9	248,2
<i>Fristående</i>				
Internationella Engelska Skolan	262,8	265,8	266,5	275,2
Vittra i Jakobsberg	238,2	250,6	261,4	262,9

Innan man drar några slutsatser vid meritvärdesjämförelser på enhetsnivå mellan olika år så måste urvalsgruppen beaktas. Ett förändrat socioekonomiskt elevunderlag kan påverka resultaten tydligt och ett litet urval av elever kan ge statistiska effekter som ser stora ut men som i verkligheten är fluktuationer snarare än reella långsiktiga förändringar. Ett exempel på detta är den effekt som en ökande andel nyanlända elever medförde läsåret 2015/16. Framför allt sjönk Tallbohovskolans resultat tydligt nämnda läsår, för att senare stiga kraftigt, vilket kan bero på en förändring i elevsammansättningen. Detta betyder dock inte att skolan står utan möjlighet att påverka resultaten – det betyder endast att man bör vara medveten om att skolans resultat påverkas av snabba och stora förändringar av elevsammansättningen. Givetvis kan skolan höja resultaten oavsett elevsammansättning, men för att kunna fastställa skolans exakta påverkan på elevresultaten bör elevsammansättningen vara relativt stabil över tid.

Könsskillnader i meritvärdet

Utgår man från meritvärdet presterar flickor totalt sett bättre än pojkar i Järfälla. Könsskillnaden är på intet sätt unikt för Järfälla – flickor presterar bättre än pojkar både över tid och internationellt sett. Årets meritvärde visar dock på att avståndet mellan könen krymper för andra året i rad i Järfälla. Det beror på att pojkarna har höjt sitt meritvärde med cirka 11 poäng medan flickorna har höjt sitt meritvärde med cirka 5 poäng. Noterbart är att pojkarna i de kommunala skolorna för andra året i rad står för en större höjning än pojkarna i fristående enheter. Skillnaden mellan könen är nu ungefär lika stor oavsett huvudman, om än från olika nivåer.

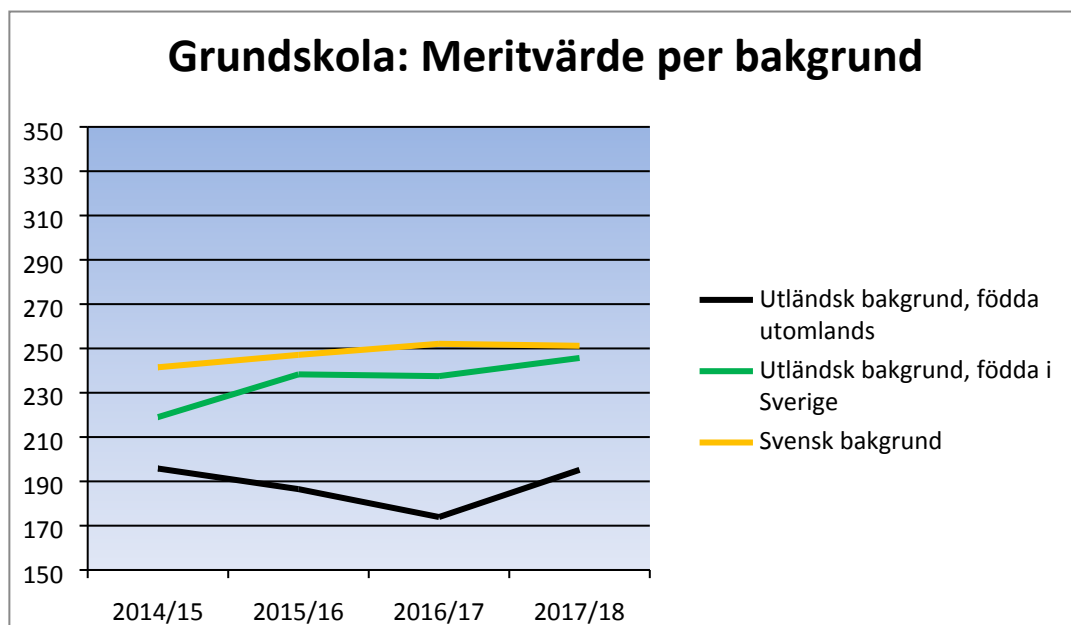

Analyserar man könsskillnaderna på ämnesnivå och mäter andelen elever med godkända betyg (A-E) så presterar flickorna något bättre än pojkarna. Flickorna har högre resultat än pojkarna i samtliga ämnen utom idrott och hälsa. Generellt brukar det sägas att flickors motivation för studier är högre än pojkars, något som brukar anses vara en del av förklaringen varför flickor traditionellt har nått högre resultat än pojkar. En annan anledning som framhålls är ”antiplugg-kulturen” som brukar finnas bland pojkgrupper. I sammanhanget ska det dock framhållas att könsskillnader handlar om skillnader på grupp-nivå. Även om statistiken är tydlig får man inte glömma bort att det finns stora variationer inom grupperna pojkar och flickor. Ett stort antal pojkar lyckas mycket väl i skolan, och ett stort antal flickor har stora utmaningar för att klara skolan.

Meritvärdet per bakgrund

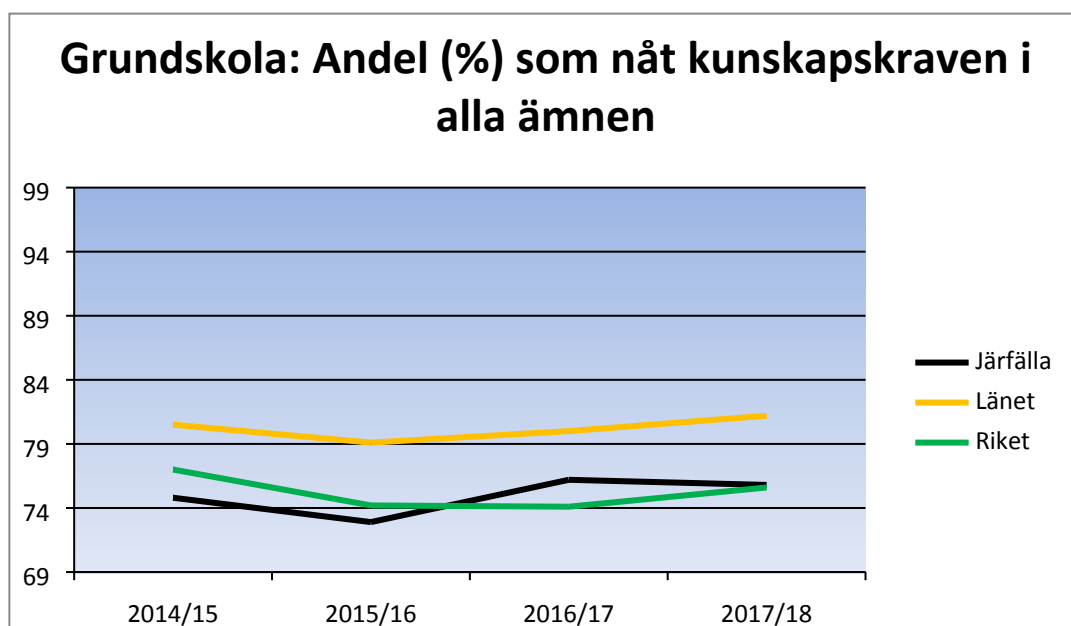
I Järfälla når elever med utländsk bakgrund generellt lägre resultat än elever med svensk bakgrund. Detta ligger i linje med den nationella trenden. Jämfört med 2015 befinner sig elever med svensk bakgrund och elever med utländsk bakgrund födda i Sverige i en tydligt positiv trend. Elever med utländsk bakgrund födda utomlands är den enda av de tre grupperna som resultatmässigt har skiftat mycket de senaste åren. Detta beror sannolikt på flyktningmottagandet som genomsnittligt sett var större i Järfälla än i riket år 2015/16. En stor andel av de nyanlända kom också sent i sin

skolgång, typiskt sett i årskurs 9, vilket gjorde att de fick kort tid på sig att nå målen i grundskolan. Det är sedan lång tid känt att åldern när man anländer till Sverige är avgörande för ens möjlighet att nå skolans kunskapsmål. Ju yngre man är desto gynnsammare är prognosen och vice versa.

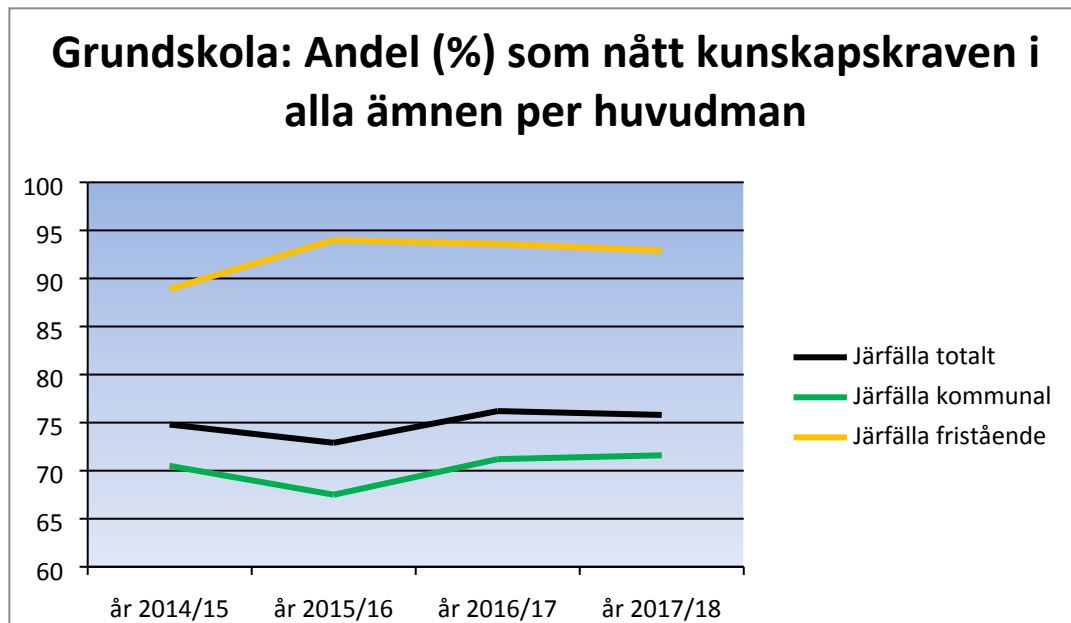

4.2.2. Andel som nått kunskapskraven i alla ämnen åk 9

Andelen elever som nått kunskapskraven i alla ämnen sjunker marginellt jämfört med föregående läsår. Noterbart är att länet och riket uppvisar en motsatt utveckling då dessa stiger jämfört med föregående läsår. Järfällas hackiga utveckling de senaste fyra åren har till viss del att göra med flyktingmottagandet 2015. Detta nyckeltal är väldigt känsligt för förändringar i elevkåren, eftersom ett enda underkänt betyg ger utslag, till skillnad från nyckeltalen meritvärde och gymnasiebehörighet. Eftersom Järfällas elevunderlag är betydligt mindre än både länets och rikets är det högst naturligt att man påverkas mer av förändringar i elevkåren.

På huvudmannanivå i Järfälla har fristående enheter stått för en stabilt stigande utveckling de senaste åren, även om man sjunker något det senaste läsåret. De kommunala enheterna stiger för andra året i rad, efter att ha haft lägre resultat 2015/16, vilket till stor del kan förklaras med en ökad andel nyanlända elever i årskurs 9 nämnda läsår.

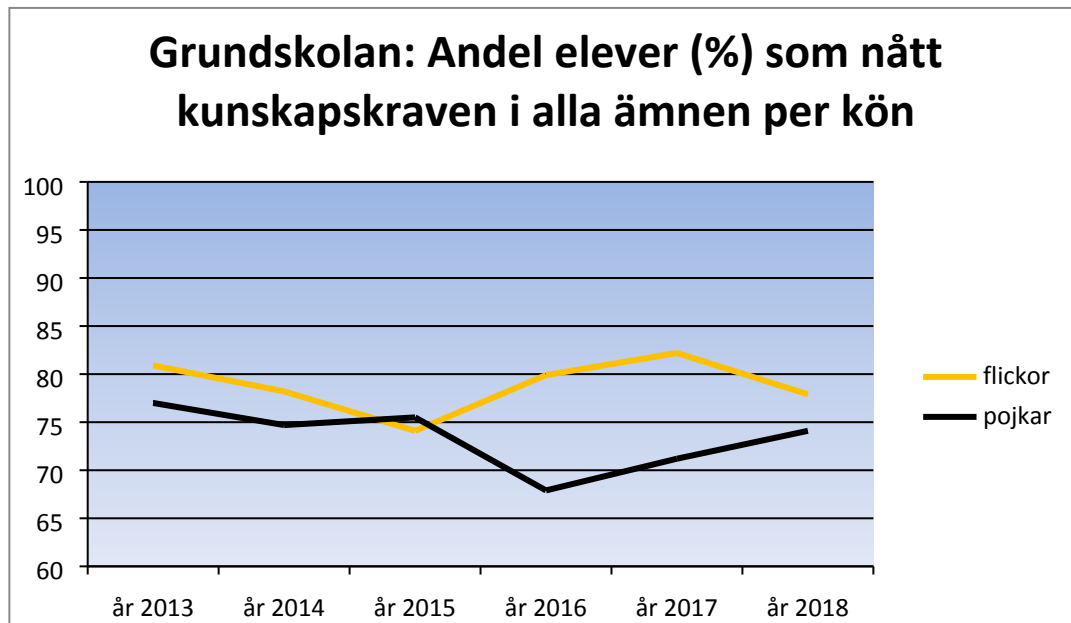
Kunskapskraven på enhetsnivå

Resultaten på enhetsnivå i Järfälla skiljer sig åt tämligen mycket. Som framgår av tabellen kan man se att fristående enheter presterar högre resultat än kommunala enheter. Utvecklingen för kommunala enheter kan beskrivas som tämligen växlande, men då bör man notera att nyckeltalet är mycket känsligt för olika typer av förändringar i elevunderlag eller förändringar som beror på olika bedömningsnivåer mellan lärare och så vidare.

Grundskolan: Andelen elever som når kunskapskraven i alla ämnen per enhet

	2015	2016	2017	2018
Björkeby skolan	82	71	75,4	74,5
Fjällens skolan	65	81,8	74,5	78,8
Källtorps skolan	64	58,7	65,4	69,5
Kvarns skolan	-	87	74,7	70
Tallbohov skolan	33	24,2	35,4	27,8
Viksjö skolan	79	72,2	80,1	79,7
Internationella Engelska Skolan	~100	95,1	95,4	96,8
Vittra i Jakobsberg	78	90,7	88,2	82,6

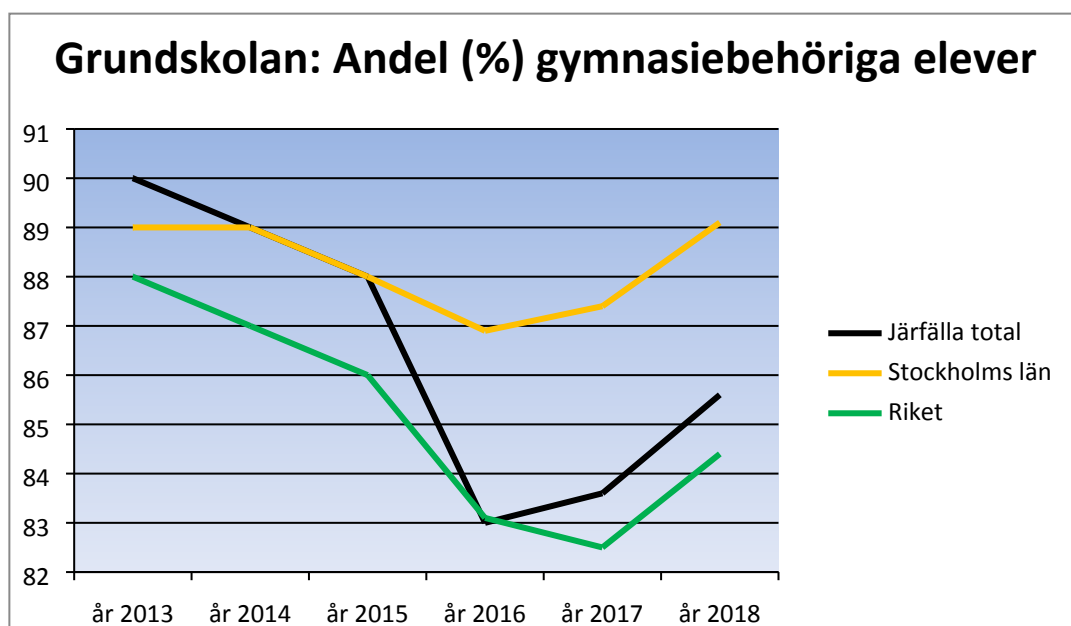
Könsskillnader i kunskapskraven

Som framgår av diagrammet ovan har det funnits en relativt stor könsskillnad de senaste åren, en skillnad som har blivit svagare det senaste året. Detta beror både på att pojkar har förbättrat sina resultat och att flickor har försämrat sina resultat. Att skillnaden ökade kraftigt 2015/16 har till stor del att göra med att nästan alla nyanlända elever var pojkar som dessutom kom sent i grundskolan.

4.2.3. Andel gymnasiebehöriga elever

Statistiken grundar sig på andelen elever som är behöriga till gymnasiets yrkesprogram. Järfälla befinner sig i likhet med riket och länet i en uppåtgående utveckling de senaste två åren. Dessförinnan sjönk dock resultaten mycket vilket gör att Järfälla fortfarande ligger cirka fem procentenheter under 2013 års resultat.

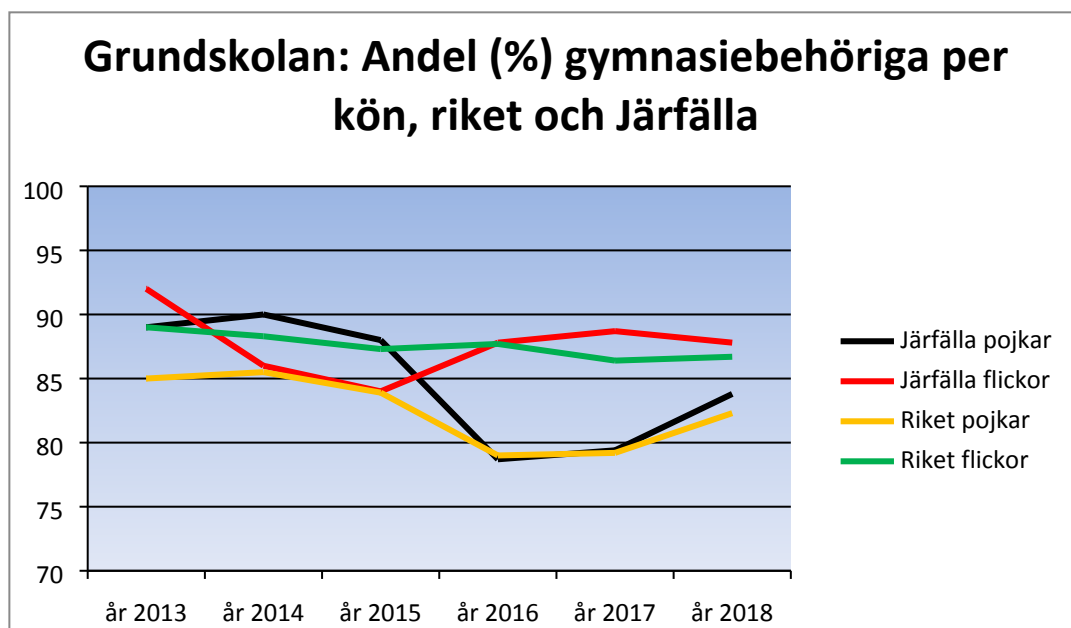

Gymnasiebehörigheten på enhetsnivå

Grundskolan: Gymnasiebehörighet per enhet						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Björkeby skolan	87,9	87,7	88,6	77,5	80,3	83,9
Fjällens skolan	~100	90,9	87,9	91,7	95,5	92,4
Källtorps skolan	92,1	88,7	81,3	69,8	76	81,9
Kvarns skolan	-	-	-	~100	78,9	78,9
Tallbohovs skolan	59,3	62,3	45,8	36,4	35,4	44,4
Viksjö skolan	93,1	90	93,3	90,7	88,2	90,1
Internationella Engelska Skolan	100	~100	~100	~100	~100	~100
Vittra i Jakobsberg	~100	~100	~100	~100	90,2	~100

Jämfört med 2013 har samtliga kommunala skolor en lägre andel elever som är gymnasiebehöriga. Det senaste årets utveckling visar dock på en förbättring, fyra skolor går uppåt i andelen gymnasiebehöriga, två skolor ligger still med i princip full behörighet, och en skola uppvisar en försämring.

Könsskillnader i gymnasiebehörigheten

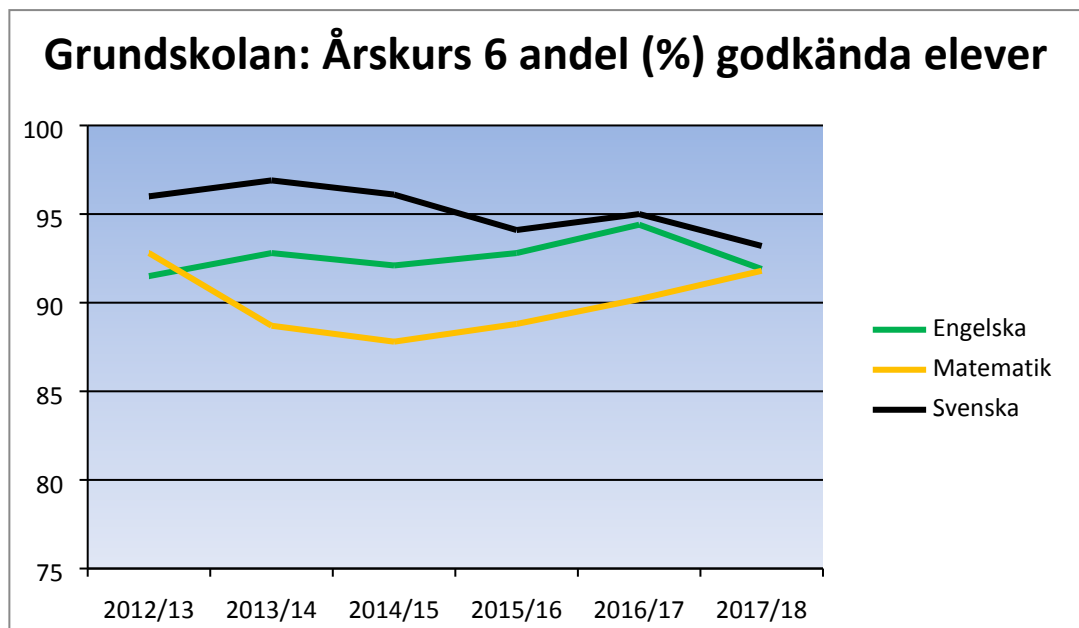
Sorterat efter kön, och jämfört med riket, kan slutsatsen dras att Järfällas elever följer den trendmässiga utvecklingen för rikets pojkar och flickor. Mellan åren kan det skilja något mellan riket och Järfälla, men över tid tycks trenden vara relativt samstämmig.

4.2.4. Betyg i åk 6

Med undantag för ämnet ”svenska som andraspråk” är andelen som når godkända betyg (A-E) över 90 procent i samtliga ämnen i årskurs 6 i Järfälla. I samtliga ämnen är andelen flickor som har godkända betyg högre än andelen pojkar. Mönstret

återkommer i den genomsnittliga betygspoängen – flickorna har högre betygspoäng än pojkarna i samtliga ämnen.⁶

Med några års tillbakablick går det att fastslå att matematiken befinner sig i en positiv trend och svenskan i en något negativ trend. Vad detta beror på är svårt att uttala sig om i dagsläget. För det första rör det sig inte om några stora förändringar och för det andra så kan en viss bedömningseffekt påverka betygen. Betyg i årskurs 6 har endast funnits ett antal år varför det inte kan uteslutas att betygssättningen kan påverkas i takt med att bedömningskompetensen utvecklas i lärarkåren. Det är inte helt ovanligt att bedömningar kan förändras i takt med att nya bedömningsmetoder utvecklas, till exempel kollegial rättning och bedömning.

Jämfört med riket är Järfällas resultat 2017/18 bättre, men jämfört med länet presterar Järfälla sämre i de tre ämnena, även om skillnaden i matematik är marginell.

Grundskolan: Åk 6 – andelen elever som når godkända betyg i engelska, matematik och svenska

Läsår	Engelska	Matematik	Svenska
Läsår 2017/18			
Järfälla	91,8	91,8	91,9
Riket	90,3	89,5	94,4
Länet	94	92	96,1
Läsår 2016/17			
Järfälla	94,4	90,2	95
Riket	90,6	89,6	94,2
Länet	94	92,2	95,6
Läsår 2015/16			
Järfälla	92,8	88,8	94,1
Riket	91,1	90,6	94,7

⁶ För fullständig betygsredegivning åk 6 (läsåret 2017/18) se Tabell 1 i Appendix.

Länet	94,2	93	96,1
Läsår 2014/15			
Järfälla	92,1	87,8	96,1
Riket	92,2	91,3	95,3
Länet	94,4	93,3	96,5

4.3. Elevers attityder till lärande

Vid sidan om betyg och nationella prov mäter även barn- och ungdomsförvaltningen elevers inställning till lärande. I 2018 års undersökning framgår det att 89 procent av eleverna anser att de får hjälp av sina lärare om de behöver det. Siffran har varierat något det senaste fyra åren, från 86 procent till 91 procent. Vidare uppger en tydlig majoritet av eleverna att de stimuleras att komma vidare i sitt skolarbete om det går lätt att lära - 81 procent av eleverna instämmer i följande påstående: ”Om det går lätt för mig i skolan får jag hjälp att lära mig ännu mera”. Vad gäller lusten till skolarbete så uppger 62 procent av eleverna i grundskolan att skolarbetet gör de så nyfikna att de får lust att lära sig mera. Detta är en svag förbättring jämfört med 2017 - föregående år ansåg 60 procent av eleverna att skolarbetet gjorde de så nyfikna att de fick lust att lära sig mera.

Tidigare år har det påtalats att det finns en tydlig koppling mellan ålder och lust att lära. Detta samband kvarstår även i årets undersökning – ju yngre desto större lust att lära och vice versa. I årskurs tre uppger 79 procent att man anser att skolarbetet gör de nyfikna att lära sig mera, i årskurs åtta är det endast 33 procent som anser detta. Generellt är det inget anmärkningsvärt i sig att yngre elever uppvisar en större lust att lära då den naturliga nyfikenheten oftast är större hos yngre elever än hos äldre. Äldre elever har dessutom alltid varit mer kritiska till skolan och skolarbetet än yngre elever.

4.4. Grundsärskolan

Följande enheter hade läsåret 2017/18 verksamhet inom grundsärskolan: Björkebyskolan, Kolarängskolan, Olovlundskolan och Sandvikskolan. Därutöver hade även Ulvsättraskolan en elev inskriven i grundsärskolan. Sammanlagt var 49 elever inskrivna i grundsärskolan. Eleverna var fördelade enligt följande:

- Björkebyskolan 8 elever
- Kolarängskolan 26 elever
- Olovlundskolan 9 elever
- Sandvikskolan 5 elever
- Ulvsättraskolan 1 elev

Följande BRUK-mått bedömer huvudmannen vara uppfyllda ”till stor del” på grundsärskolan (tre på en fyrgradig skala)⁷:

- BRUK (3.1): *Vår skola tar ansvar för att eleverna inhämtar och utvecklar sådana kunskaper som är nödvändiga för varje individ och samhällsmedlem och en grund för fortsatt utbildning.*

⁷ Fyra på en fyrgradig skala innebär att man anser att kriteriet stämmer helt och hållet.

- BRUK (3.3): *Undervisningen anpassas till elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper*

I syfte att förbättra kunskapen om grundsärskolan på huvudmannanivå genomförde förvaltningen för andra gången attitydundersökningen med grundsärskolan som en egen enhet. Tanken med detta var att på ett strukturerat sätt fånga de attityder som föräldrar har om grundsärskolan. I sammanhanget bör det noteras att antalet svarande, 32 stycken vilket utgör drygt två tredjedelar av de tillfrågade, är relativt lågt, varför det är viktigt att tolka svaren med viss försiktighet.

I majoriteten av frågor är andelen nöjda föräldrar över 90 procent vilket överstiger den nöjdhet som finns hos föräldrar till barn i grundskolan. Som exempel kan framhållas att 97 procent av föräldrarna anser att deras barn känner sig tryggt i skolan och att 93 procent anser att informationen om verksamhetens innehåll är bra. Högst betyg får grundsärskolan inom området, ”Normer och värden”, medan graden av nöjdhet inom ”Kunskaper och bedömning” sjunker tydligt för året. 83 procent av föräldrarna anser att deras barn får uppgifter och utmaningar som leder till kunskapsutveckling, vilket är en minskning med 12 procentenheter jämfört med föregående år. 77 procent av föräldrarna anser att man får information om sitt barns kunskapsutveckling i varje ämne vid utvecklingssamtalen. Detta är 18 procentenheter mindre än föregående år.

4.5. Fritidshem

I syfte att mäta fritidshemmets kvalitet i Järfälla kommun används olika uppföljningsmetoder, till exempel ett självskattningsverktyg, verksamhetsbesök (kvalitetsuppföljning) och en årlig enkät (attitydundersökningen). För att bedöma verksamheten kopplas ett självskattningsverktyg med en fyrgradig skala till en rad effektmål. Effektmålet med formuleringen, ”Varje elev i skolan ska utifrån sina förutsättningar utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningen avseende kunskaper, normer och värden”, anses vara uppnått ”till viss del”⁸ på fritidshemmet. Den relativt låga måluppfyllelsen i fritidshemmet anses bero på bland annat en låg andel högskoleutbildad personal samt varierande kunskap om det kompensatoriska uppdraget som fritidshemmet har. Ibland missuppfattas fritidshemslärares roll som en ”hjälpplärare” som ska kopiera grundskollärarens uppdrag. För att komma till rätta med dessa brister föreslås följande åtgärder:

- ett förtydligande av uppdraget inom fritidshemmen med åtföljande kompetensutvecklingsinsatser
- en ökad andel högskoleutbildad personal

För att stärka fritidshemmets roll behöver uppdraget och arbetsuppgifter under schemalagd tid förtydligas. Fritidshemmet har ett kompletterande uppdrag och ska stimulera elevernas lärande och utveckling samt erbjuda en aktiv och meningsfull fritid. Vikt behöver läggas vid att lärare och grundlärare mot fritidshem har olika kompetenser som ska tillvaratas i undervisningen både i skolan och på fritidshemmet. Ett förtydligande av rollfördelningen bidrar till att de olika kompetenserna kommer eleverna till nytta och att skolans undervisningsformer och fritidshemmets kompletterande uppdrag kan mötas. En annan viktig del inom fritidshemmen är att sträva efter att öka andelen högskoleutbildad personal. Här

⁸ ”Till viss del” motsvaras av en 2:a på en fyrgradig skala.

handlar det dels om att behålla befintlig personal, dels om att aktivt arbeta med nyrekrytering av högskolutbildad personal.

4.6. Normer och värden

4.6.1. Om attitydundersökningen

Attitydundersökningen genomförs årligen mellan sport- och påsklov. Undersökningens undergrupper utgörs av föreskoleföräldrar, föräldrar i pedagogisk omsorg, föräldrar till elever i åk 3, 5 och 8 samt elever i åk 3, 5 och 8.

4.6.2. Föräldrar och elever är generellt nöjda med utbildningen i Järfälla

På ett generellt plan kan det konstateras att föräldrar och elever är nöjda med utbildningen oavsett om det handlar om förskola, fritidshem eller skola. Det som varierar något är graden av nöjdhet.

84-86 procent av föräldrarna är nöjda med sitt barns förskola och kan rekommendera densamma. Graden av nöjdhet har legat högt över tid, vilket indikerar på stabilitet i attityderna. När det handlar om fritidshemmen kan cirka fyra femtedelar av eleverna och föräldrarna rekommendera sitt fritidshem. 70 procent av föräldrarna svarar positivt på frågan om barnen stimuleras och får uppgifter som leder till utveckling och lärande på fritidshemmet. I skolan kan 77 procent av eleverna rekommendera sin skola och 79 procent av elevernas föräldrar.

4.6.3. Mycket hög grad av upplevd trygghet

Sammantaget kan det konstateras att den upplevda tryggheten i Järfällas verksamheter är hög men något avtagande. I den senast genomförda attitydundersökningen uppger 90 procent av föräldrarna att deras barn är trygga på förskolan. Denna siffra är något lägre än tidigare år då 91-94 procent av föräldrarna uppgav att barnen var trygga. Även på fritidshemmet noteras en försämring i den upplevda tryggheten, från 91 procent till 84 procent de senaste tre åren.

Barn- och ungdomsförvaltningen anser att de självskattningsmått som handlar om trygghet på fritidshemmen är uppfyllda ”till stor del” vilket indikerar en hög grad av upplevd trygghet. Det som anses ha varit framgångsfaktorer i arbetet med att uppnå en god trygghet på fritidshemmen är bland annat en tydlig styrning av rastverksamheten, en tidigare kommungemensam kompetensutvecklingsinsats, och ett samarbete med Järfällas Barn- och elevhälsa. Eleverna på fritidshemmen ger också uttryck för en hög grad av trygghet - nio av tio elever anser sig vara trygga på fritidshemmen. 86 procent av Järfällas grundskoleelever uppger att de är trygga i skolan. I jämförelse med föregående år noteras här ett försämrat värde om fem procentenheter.

En stor majoritet av föräldrarna anser att personalen aktivt motarbetar att något barn behandlas illa på förskolan eller i skolan. Störst är förtroendet i förskolan, 89 procent av föräldrarna anser att personalen motverkar att något barn far illa. I skolan är förtroendet något lägre, 78 procent av föräldrarna anser att personalen aktivt motverkar mobbning. Trenden är något sjunkande över tid, även om försämringen inte kan beskrivas som dramatisk.

Även om den generella tryggheten upplevs vara hög i Järfällas verksamheter, och det förebyggande trygghet- och likabehandlingsarbetet anses fungera väl, ska det betonas att huvudmannen och enheterna aldrig kan vara nöjda förrän alla barn och elever anser sig vara trygga i verksamheterna. Ambitionen kommer därför alltid vara att alla barn/elever ska känna sig trygga och uppleva en miljö där trygghet och likabehandling råder.

Barn och elever i behov av särskilt stöd

I utredningen *Uppföljning av strukturen kring barn och elever i behov av särskilt stöd* uppmärksammades att elever med synliga och/eller osynliga funktionsnedsättningar löper ökad risk för att utsättas för kränkande behandling. Av statistik som funnits tillgänglig i "Lisa" framgår att elever i behov av särskilt stöd på olika sätt ofta finns med bland de rapporterade händelserna, både som "utsatt" och som "vållande". Det går, enligt ovan nämnd utredning, också att utläsa att det ofta är samma elev som omnämns och/eller att liknande händelser upprepar sig. Gällande dessa elever är det extra viktigt att det finns en hög medvetandegrad avseende vilka förutsättningar och förhållanden som är mest gynnsamma för att dessa elever inte ska hamna i samma situationer upprepade gånger. Detta förutsätter att händelserna som synliggörs genom Lisa-rapporterna behöver analyseras och följas upp så att personalen kan anpassa resurser och arbetssätt för att förebygga att elever hamnar i negativa mönster i den sociala miljön. Om eleverna bemöts på ett bra sätt redan i tidig ålder ökar chanserna för en fungerande skolsituation även när eleven blir äldre.

Anmälningar om kränkande behandling 2018

Till Barn- och elevombudet (BEO) kan barn, elev och föräldrar rapportera upplevelser om kränkande behandling. För Järfällas kommunala förskolor och skolor har det under år 2018 hittills (oktober 2018) inkommit sju anmälningar som avser kränkande behandling. Samtliga anmälningar rör kränkningar mellan elever i grundskola.

I fyra av dessa ärenden har Skolinspektionen/BEO fattat beslut. I tre av anmälningarna har skolan och huvudmannen fått kritik avseende skolans skyldighet att utreda och motverka kränkande behandling och/eller anmälningsskyldigheten som träder i kraft när personal får kännedom om att en elev upplevt sig ha blivit utsatt för kränkande behandling. I ett ärende har inga brister konstaterats i skolans eller huvudmannens hantering. Då några månader återstår av verksamhetsåret 2018 är det svårt att i dagsläget dra slutsatser kring huruvida anmälningsärenden ökat eller minskat i relation till föregående år.

Statistik över anmälningsärenden till BEO

	2017	2018
Totalt antal anmälningar till BEO	12	7
Antal ärenden där huvudmannen fått kritik	5	3 (av totalt 4 beslut hittills)
Antal ärenden där skadestånd har utdömts	1	-

Två gånger per läsår anordnar den centrala förvaltningen nätverksträffar där samordnare från varje verksamhet deltar. Samordnarna har en nyckelroll i arbetet

med att driva arbetet med kränkande behandling och likabehandling på den egna enheten. Det finns ett nätverk för förskola och ett nätverk för skola. Inom både skolans och förskolans nätverk har fokus varit att erbjuda erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling inom hantering av ärenden som rör kränkande behandling.

Slutsatser från förvaltningens systematiska kvalitetsarbete under 2017 har varit att skolorna behöver mer stöd i att hantera ärenden som rör kränkande behandling, mobbning och trakasserier. Den vanligaste anledningen till kritik och föreläggande i de ärenden som anmäls till Skolinspektionen avseende kränkande behandling av enskild elev handlar om brister gällande att anmäla ärenden från personal till rektor, och från rektor till huvudman. Det är även vanligt att huvudmannen kritiseras för brister i utredningen av vad som inträffat och/eller att inte ändamålsenliga åtgärder vidtagits.

I skollagen anges att om det befaras att en elev inte kommer nå kunskapskraven trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för ordinarie undervisning ska detta anmälas till rektorn. Rektorn ska då se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska eleven ges sådant stöd. För att en elev ska ges särskilt stöd måste dock ett åtgärdsprogram alltid utarbetas. I åtgärdsprogrammet ska det framgå när åtgärder ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Åtgärdsprogrammet beslutas vidare av rektorn. Om en utredning visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Att dokumentationsarbetet och uppföljningen av åtgärdsprogrammet genomförs enligt styrdokumentens krav, är viktigt för att skapa en genomtänkt struktur kring stödet, att skapa en samsyn bland personalen som arbetar med eleven samt för att säkerställa att stödåtgärderna haft effekt. Perspektivet har på så sätt en påverkan på det särskilda stödets kvalitet och i förlängningen på skolresultaten.

Förskolans och skolans nätverksträffar har under hösten 2018 haft fokus på ärendehantering utifrån gällande regelverk och aktuell forskning inom området. Därutöver har en föreläsning om den förebyggande metoden MVP (Mentors in violence prevention), som nyligen har utvärderats av Skolverket, erbjudits skolans samordnare. De nätverksträffar som genomförs under våren 2019 kommer, utifrån samordnarnas önskemål, ägnas åt utveckling av enheternas ”Plan mot kränkande behandling”.

4.6.4. Hög grad av inflytande och delaktighet

Vad gäller inflytande i lärandet och kunskapsutvecklingen på förskolan anser bland annat 84 procent av föräldrarna att barnens tankar och idéer tas tillvara och 80 procent av föräldrarna är nöjda med det inflytande de har på verksamheten. Sett över de senaste tre åren kan en svag nedåtgående trend noteras.

En stor majoritet, 82 procent av eleverna i grundskolan, vet vad de ska kunna för att nå kunskapskraven. Även vad gäller planeringen av kunskapsutvecklingen och lärandet finns det en hög grad av nöjdhet – 91 procent av eleverna anger att man är delaktiga i denna process. När det handlar om möjligheten att få välja olika sätt att arbeta på i skolan är graden av nöjdhet något lägre i jämförelse med övriga frågor.

Drygt tre fjärdedelar av eleverna uppger att de får välja olika sätt att arbeta på i skolan.

På fritidshemmet stiger graden av nöjdhet marginellt – 2017 ansåg 81 procent av eleverna att de fick vara med och påverka vad de gör på fritidshemmen, 2018 anser 82 procent av eleverna att påståendet stämde.

4.7. Skolornas måluppfyllelse- och analysrapporter

Enheternas måluppfyllelse- och analysrapporter ger en bild av varje enskild förskola och skolas måluppfyllelse. Eftersom varje enhet är unik är det heller ingen överraskning att rapporterna kännetecknas av analyser med olika utgångspunkter. Med detta konstaterat kan följande sägas på en övergripande nivå om enheteras måluppfyllelse- och analysrapporter:

- Enheterna är i olika grad vana vid att analysera elevresultaten
- Allt fler enheter lägger större vikt vid kunskapsuppföljningar av olika slag
- Flertalet enheter lyfter fram olika utvecklingsmetoder som verktyg för att förbättra elevresultaten långsiktigt

I arbetet med att analysera resultaten når enheterna olika långt. Ett antal enheter gör mycket välgrundade analyser där man tar hjälp av olika grunddata, till exempel betyg, nationella prov, screeningresultat och attitydundersökningen. Resultaten på datan jämförs över tid och internt mellan klasser och årskurser. I många fall lyckas enheterna väl i att koppla resultaten till det konkreta arbete som sker i och utanför klassrummet på skolan. Typiskt sett kan det handla om att en enhet har identifierat ett förbättringsområde ett tidigare år och vidtagit åtgärder, varpå resultatet analyseras i måluppfyllelse- och analysrapporten utifrån olika data.

Av de enheter som inte har nått lika långt i arbetet med välgrundade analyser så är det tydligt att man behöver utveckla vanan att arbeta med analys på ett systematiskt och strukturerat sätt. Nämnas bör att det här inte handlar om att göra ”säkra analyser”, två olika rektorer kan ju till exempel utifrån två olika synsätt komma till två olika slutsatser som i sig både är rimliga och välgrundade. Det viktiga är att skolorna utvecklar en förmåga att analysera och utvärdera olika situationer.

Trots skillnaderna mellan enheterna finns det tecken som tyder på god utveckling på ett övergripande plan. Ett sådant tecken är att allt fler enheter lägger större vikt vid att försöka analysera kunskapsuppföljningarna. Detta gäller inte bara för de enheter där betyg ges, utan även för de enheter där inga betyg ges, det vill säga enheter med F-5. Flertalet F-5:enheter försöker analysera de kunskapsresultat som finns, till exempel nationella prov, eller bedömningar om elevernas kunskapsnivåer som görs i Vklass. Andra exempel på resultatuppföljning är arbetet med attitydundersökningen där man kan se att enheterna tycks bli alltmer benägna att analysera resultaten i måluppfyllelse- och analysrapporten.

De flesta enheter arbetar med olika utvecklingsmetoder för att förbättra undervisningen och elevernas inläring. En vanlig metod som används på flera skolor i Järfälla är ”Skriva sig till lärande”, STL. STL är en pedagogisk modell som bygger på ett språkutvecklande arbetssätt där kontinuerlig social interaktion och

samarbete mellan elever och lärare understöds av digital teknik och digitala arenor. Kombinationen av pedagogik och teknik gör det möjligt för alla elever, oavsett eventuella läs- och skrivsvårigheter, att fullt ut delta i skriftliga samarbeten med sina klasskamrater tack vare de kompensatoriska möjligheter som tekniken ger.

Ett antal enheter arbetar med forskningsrelaterade projekt och metoder för att utveckla verksamheterna. Flera enheter har arbetat med fil.dr. Ann S Pihlgren i olika projekt. Viksjö kommun del har till exempel deltagit i en fritidshemssatsning, som är ledd av nyss nämnda forskare och andra enheter har arbetat med Ann S Pihlgrens forskning om undervisningsstilar. En annan enhet i Järfälla arbetar aktivt med Göteborgs universitet inom ramen för Ämnesdidaktiskt kollegium (ÄDK). ÄDK har sin grund i den asiatiska forskningen om ”lesson studies” och innebär mycket kortfattat att fokus ska riktas mot att kollegialt analysera varandras lektioner i syfte att ständigt förbättra undervisningen.

5. FÖRUTSÄTTNINGAR

Sammanfattande slutsatser om förutsättningar:

- **Järfälla har något lägre personaltäthet i förskolan än riket och länet. Andelen personal med pedagogisk högskoleexamen i förskolan är dock högre i Järfälla än i länet**
- **Andel högskoleutbildade lärare i skolan är relativt stabil i Järfälla**
- **Fritidshemmen har över tid en minskad personaltäthet i Järfälla. Även andelen lärare med pedagogisk högskoleexamen minskar över tid**

Det är något lägre personaltäthet i förskolan i Järfälla än i riket och i länet, men skillnaden är relativt liten. Andelen högskoleutbildad personal är högre i Järfälla än i länet, men kan samtidigt sägas vara svagt sjunkande över tid.

Fler lärare är högskoleutbildade i Järfälla än i länet som helhet, men jämfört med riket är det något färre högskoleutbildade lärare i kommunen. Noterbart är dock att både riket och länet uppvisar negativa trender, medan Järfälla har en neutral trend.

Andelen högskoleutbildad personal i fritidshemmen stiger svagt för första gången på fem år i. Generellt sett är dock trenden sjunkande de senaste åren för såväl Järfälla, länet som riket. Vad gäller personaltätheten i fritidshemmen i Järfälla så är den i princip identisk med länets och rikets genomsnitt. Över tid tycks dock personaltätheten sjunka något i Järfälla.

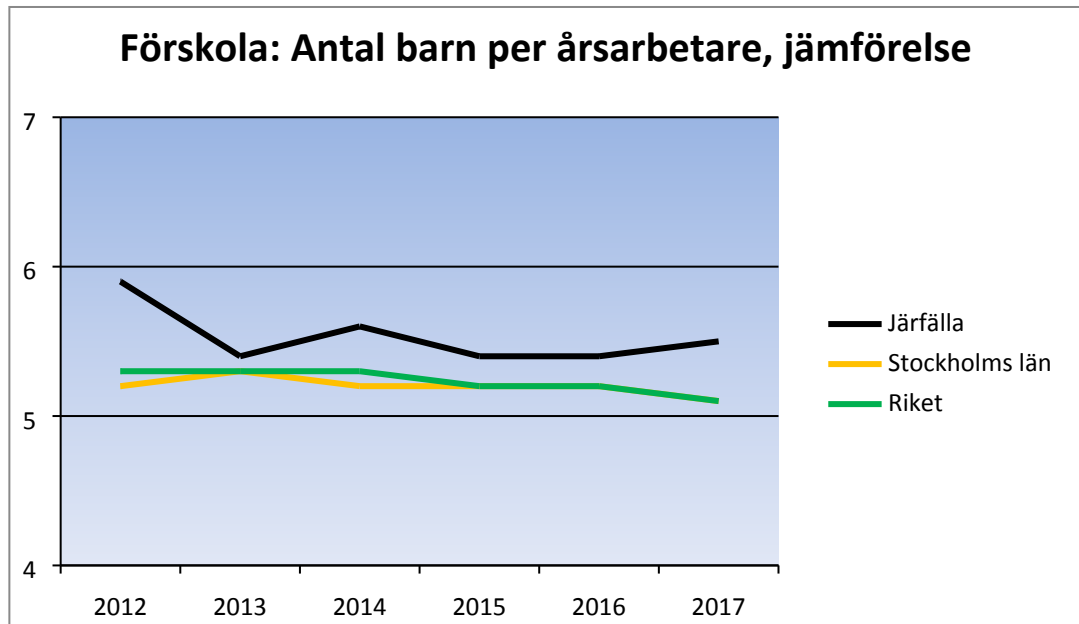
För grundsärskolans räkning är det svårt att dra några tydliga slutsatser. Personaltätheten och andelen högskoleutbildade pedagoger kan variera ganska mycket från år till år, vilket beror på att det är en liten verksamhet.

5.1. Personaltäthet och utbildningsnivå

I tabellerna och diagrammen är 2017 det senaste året med redovisad statistik. Detta beror på att det i skrivande stund ännu inte finns någon statistik för 2018 tillgänglig.

5.2. Förskolan

För Järfällas del har antalet barn per årsarbetare varit relativt stabilt de senaste åren med en topp för året 2012. Därefter är det svårt att tala om en enhetlig trend. Snarare är det så att personaltätheten har varierat något från år till år. Jämfört med 2016 så sjunker personaltätheten i Järfälla marginellt. Personaltätheten sjunker inom både fristående och kommunala enheter, men fristående enheter står relativt sett för en större minskning inom personaltätheten.

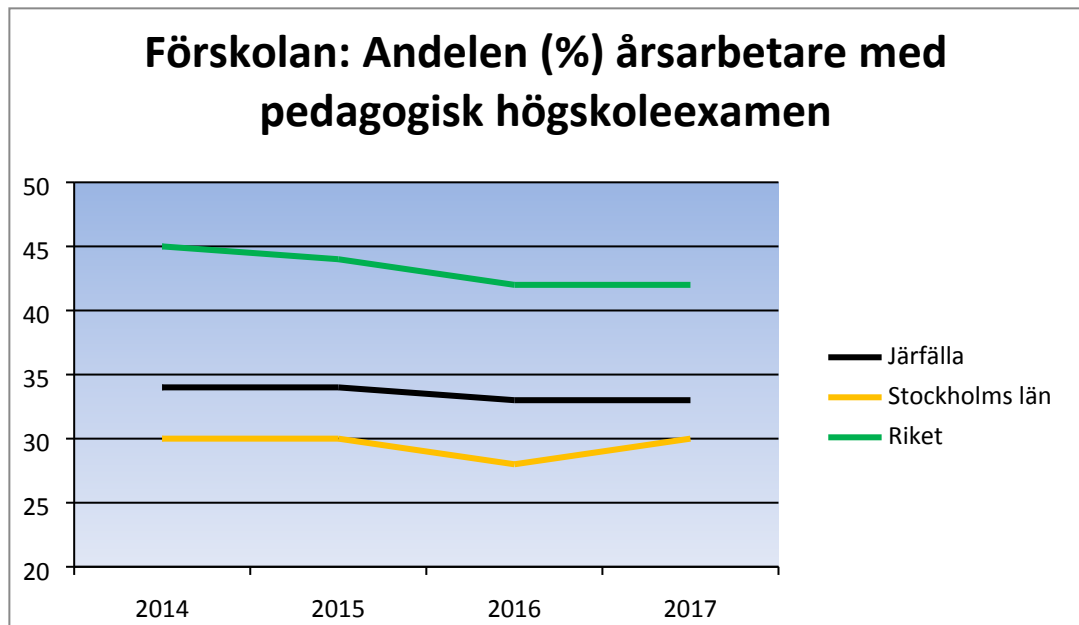
Eftersom Järfälla befinner sig i en kraftig expansionsfas med ett ökat antal barn i förskolans verksamheter väntas behovet av nyanställda vara mycket stort i framtiden. Dessutom är konkurrensen om personal i förskolan hård, i synnerhet när det handlar om utbildade förskollärare. Sammantaget står alltså förskolorna med all sannolikhet inför fortsatta rekryteringsutmaningar de kommande åren.

Sett lokalt i Järfälla, så är det en viss skillnad mellan fristående och kommunala förskolor. Personaltätheten i kommunal förskola har legat något lägre än i de fristående förskolorna. Det är något som även gör sig gällande för Sverige i stort.

Förskolan: Antal barn per årsarbetare						
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Järfälla totalt	5,9	5,4	5,6	5,4	5,4	5,5
Kommunal regi	6,1	5,5	5,7	5,7	5,6	5,7
Fristående regi	5,4	5,2	5,4	4,8	4,8	5,1

När det handlar om andelen årsarbetare med pedagogisk högskoleexamen i förskolan ligger både Järfälla och länet under riket, och har så gjort under en längre tid. Det tyder på att behovet av förskollärare är extra stort i Stockholmsregionen (se diagram nedan). Det senaste året har andelen med pedagogisk högskoleutbildning i förskolan sjunkit såväl i riket som i länet och i Järfälla. I sammanhanget bör det påtalas att det inte handlar om att Järfälla anställer färre årsarbetare med pedagogisk

högskoleexamen. Det som gör att andelen årsarbetare med pedagogisk högskoleexamen minskar är att antalet barn ökar mer än antalet nyanställda med pedagogisk högskoleexamen. Eftersom det generellt finns, och har funnits en längre tid, en nationell brist på personal med pedagogisk högskoleexamen ser utvecklingen likartad ut i riket och länet.

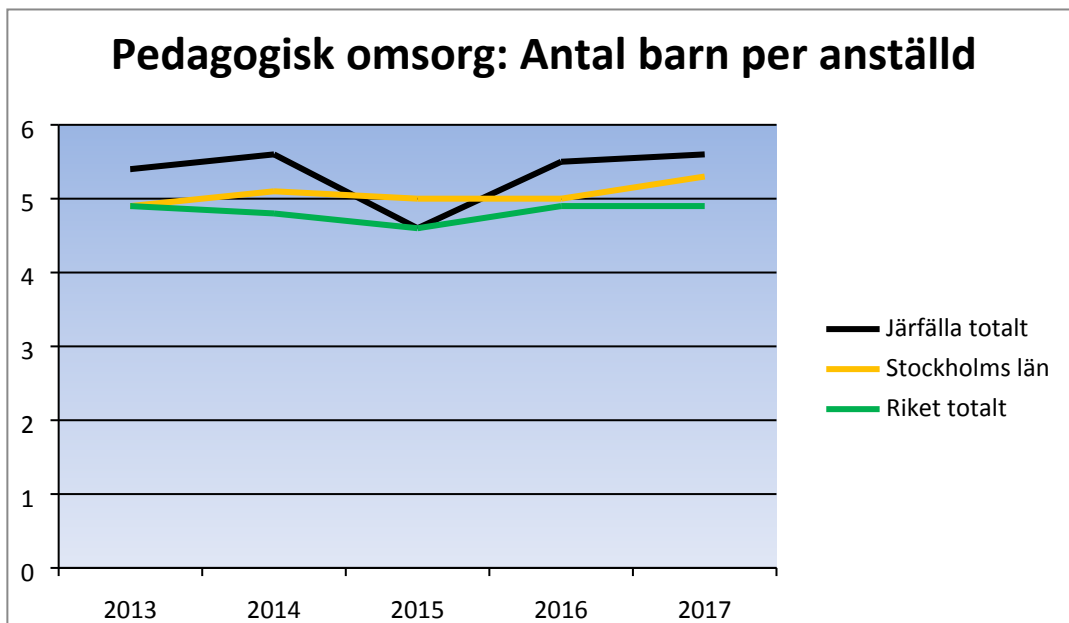

Förskolan: Andel (%) årsarbetare med ped. högskoleexamen per huvudman				
	2014	2015	2016	2017
Järfälla totalt	34	34	33	33
Kommunal regi	34	34	34	34
Fristående regi	32	33	30	30

Även på läns- och riksnivå är siffrorna liknande vad gäller skillnaden mellan fristående och kommunala enheter. Andelen årsarbetare med pedagogisk högskoleexamen är högre hos kommunala enheter.

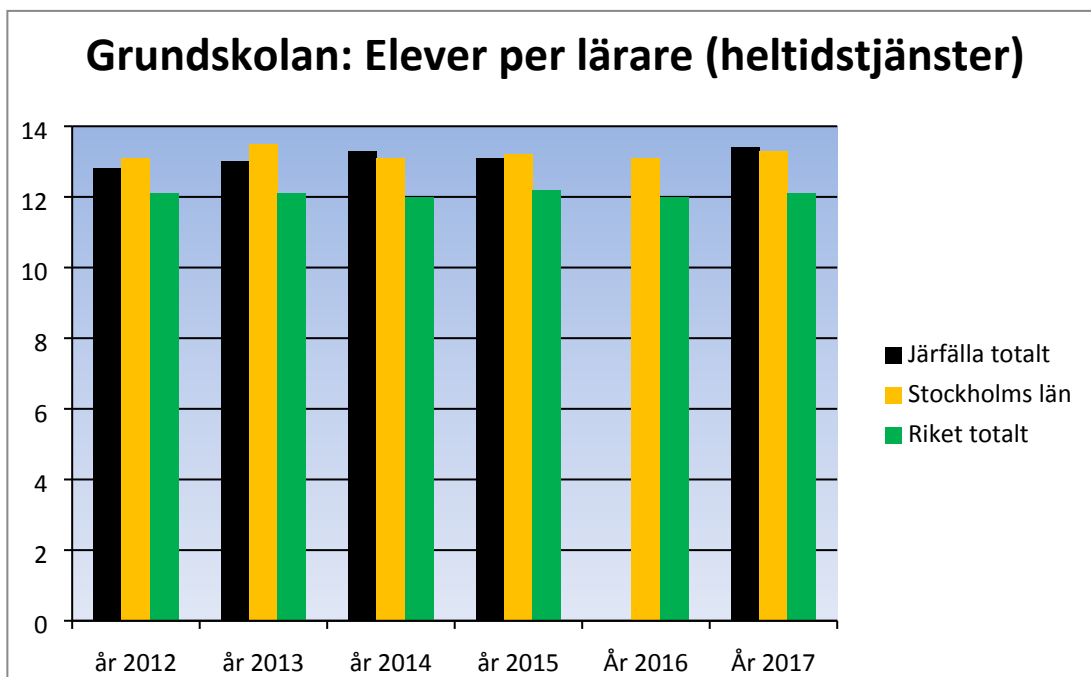
5.3. Pedagogisk omsorg

I och med att antalet verksamheter inom pedagogisk omsorg är så få i Järfälla kommun redovisas inte statistik uppdelat på kommunal respektive fristående. Genomsnittet för antalet inskrivna barn per anställd i pedagogisk omsorg i Järfälla har de senaste åren varierat mellan 4,6 och 5,6.

5.4. Grundskola

Järfälla kommuns lärartäthet i grundskolan minskar något jämfört med två år tillbaka. Sett till de senaste fem åren är det svårt att tala om en tydligt enhetlig trend, men en svag nedgång i lärartätheten kan noteras.⁹ Noterbart i övrigt är att det finns en tydlig ”Stockholmseffekt” i siffrorna – Stockholmskommunerna har, med några få undantag, en lägre lärartäthet än övriga rikets kommuner vilket torde bero på det högre kostnadsläget för personallöner i länet.

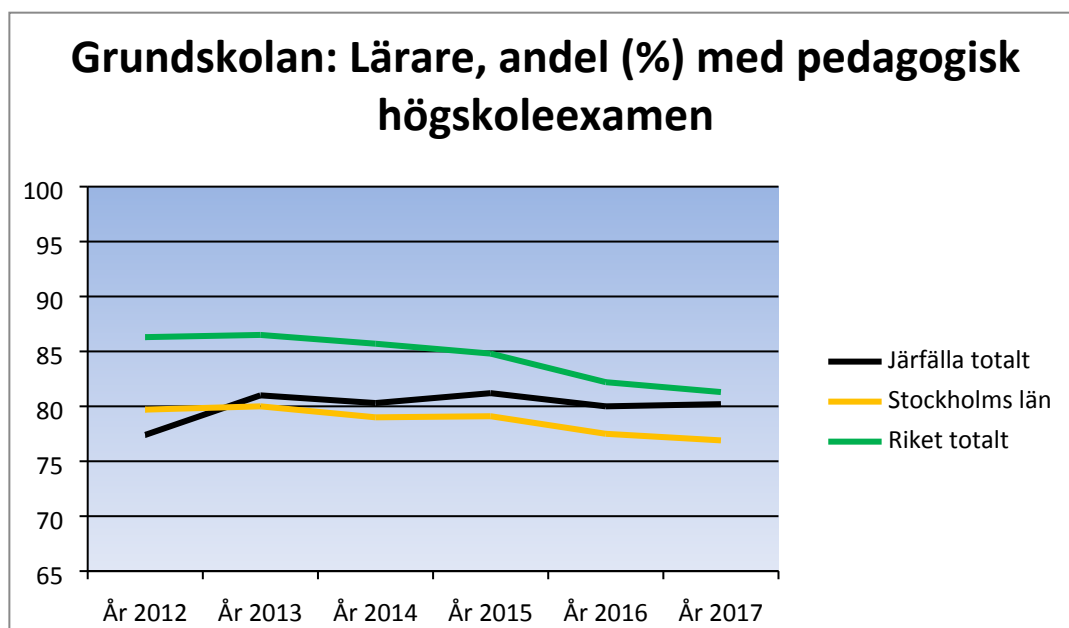
⁹ 2016 års siffror innehöll ett rapporteringsfel för Järfälla kommun vilket gör att siffrorna ej kan bedömmas som tillförlitliga i det fallet.

Det finns en skillnad i personaltäthet mellan fristående och kommunala grundskolor i Järfälla kommun, där kommunala skolor generellt har högre personaltäthet än fristående.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Järfälla totalt	12,8	13	13,3	13,1	i.u	13,4
Kommunal regi	12,5	12,8	13,1	12,9	i.u	13,2
Fristående regi	15,9	14,6	14,5	14,6	15,3	14,8

Andelen med pedagogisk högskoleutbildning i Järfälla ligger på en stabil nivå. Trenden i riket och länet är negativ de senaste fem åren, vilket enligt Skolverket kommenteras med att ”andelen lärare som har pedagogisk högskoleexamen tenderar att minska när antalet lärare ökar”¹⁰. Noterbart är att Järfälla har den sjätte högsta andelen lärare med pedagogisk högskoleexamen av Stockholm läns 26 kommuner. Endast Värmdö och Vaxholm kan sägas ha en tydligt högre lärarandel med pedagogisk högskoleexamen.

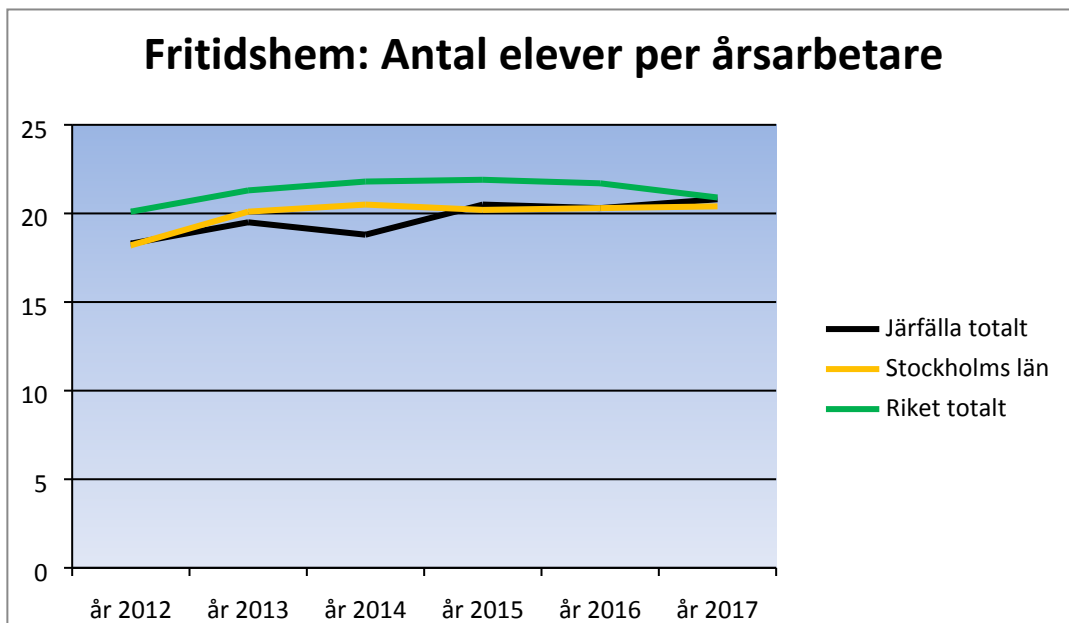

5.5. Fritidshem

Antalet inskrivna elever i fritidshem har ökat de senaste tio åren. Det har gjort att det för många kommuner varit en utmaning att hitta pedagogiskt utbildad personal samt att hålla en hög personaltäthet.

För Järfällas del har personaltätheten försämrats marginellt mellan 2016 och 2017. Järfälla har nu i princip samma personaltäthet som länet och riket.

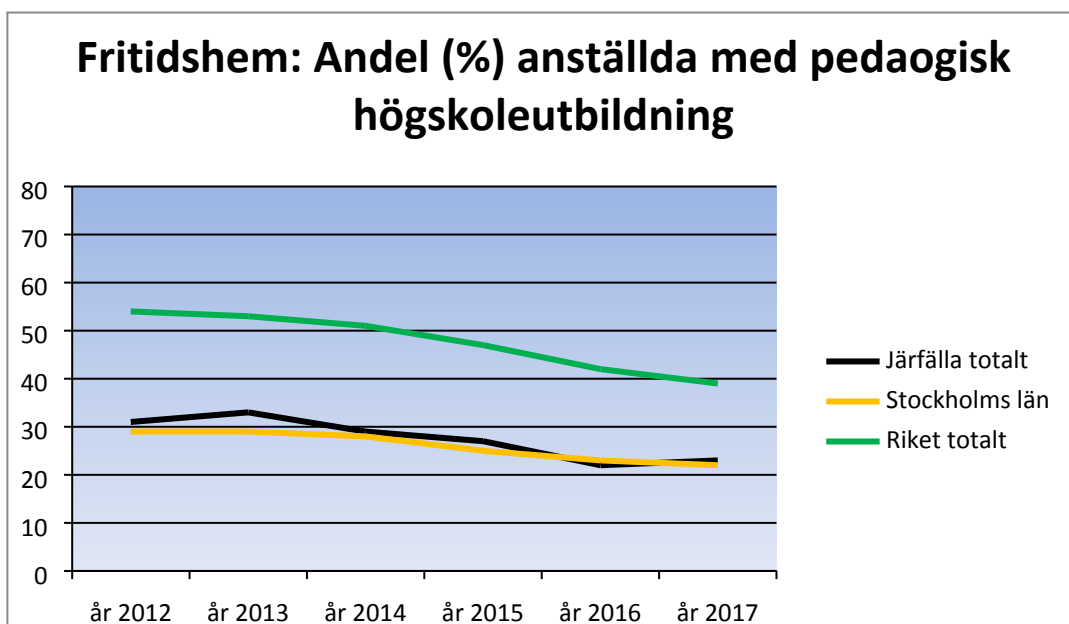
¹⁰https://www.skolverket.se/sitevision/proxy/publikationer/svid12_5dfce44715d35a5cdfa2899/55935574/wtpub/ws/skolbok/wpubext/trycksak/Blob/pdf3928.pdf?k=3928, sid. 11

Skillnaderna i personaltäthet är även i år stor mellan kommunala och fristående fritidshem i Järfälla, där kommunala fritidshem haft en högre personaltäthet än fristående sett ur ett längre tidsperspektiv. Det ska dock noteras att fristående regi har höjt sin personaltäthet mycket de senaste tre åren.

År	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Järfälla totalt	18,3	19,5	18,8	20,5	20,3	20,8
Kommunal regi	17,8	19,2	18	19,8	19,8	20,3
Fristående regi	30,7	26	45,5	38,2	33,1	30,4

Precis som i förskolan är andelen högskoleutbildade pedagoger i fritidshemmet lägre i länet och i Järfälla jämfört med riket. Som framgår av diagrammet nedan befinner sig alla tre jämförelseenheter i en långsiktigt fallande trend, även om Järfällas och länets kurva tycks ha stabiliserat sig något de senaste två åren.

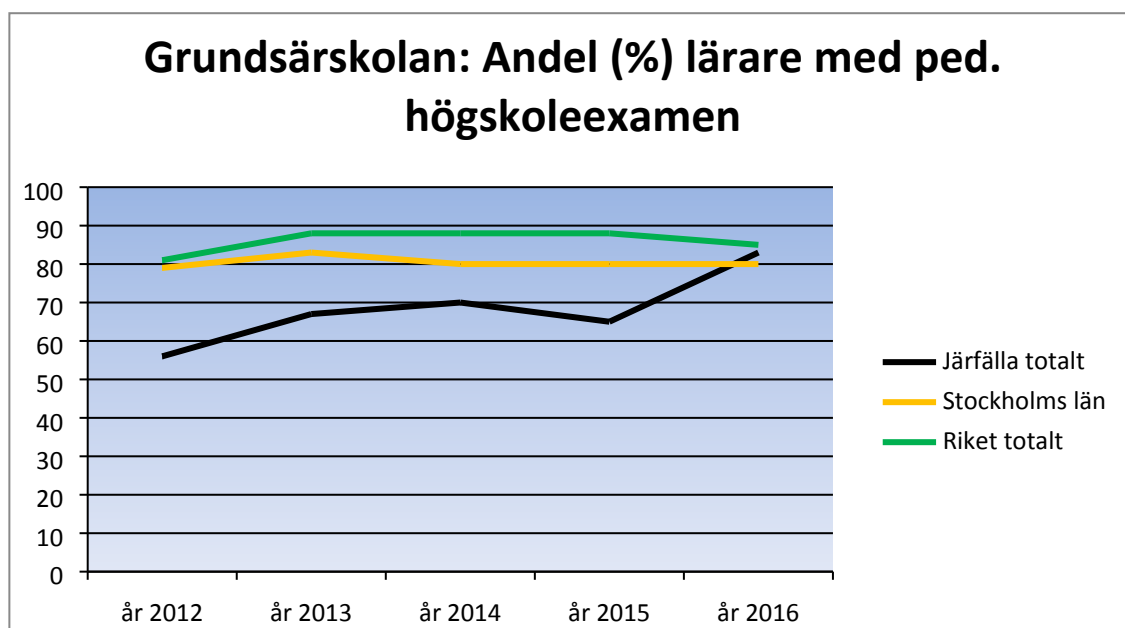
Skillnaden mellan fristående och kommunala fritidshem är stor i Järfälla kommun, där kommunala fritidshem har haft en större andel årsarbetare med pedagogisk högskoleutbildning än fristående. Skillnaden har gjort sig gällande över en längre tidsperiod.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Järfälla totalt	31	33	29	27	22	23
Kommunal regi	32	34	30	28	23	24
Fristående regi	15	13	5	7	0	0

5.6. Grundsärskolan

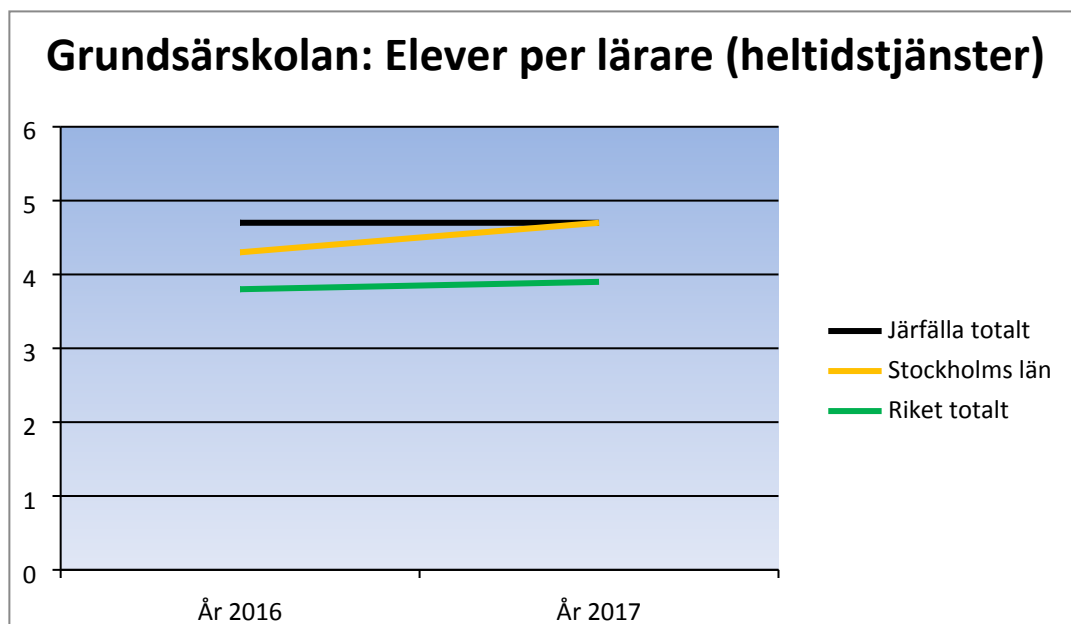
Det låga antalet elever i grundsärskolan medför vissa svårigheter när det kommer till statistiska jämförelser över tid. Små förändringar i elevantalet ser ut som stora förändringar i statistiken, vilket gör det svårt att dra några säkra slutsatser. Det är ändå viktigt att utifrån ett kvalitetsperspektiv redogöra siffror för andelen lärare med specialpedagogisk och pedagogisk högskoleutbildning. Detta med tanke på att grundsärskolan inte har samma möjligt som grundskolan att mäta kvalitet utifrån betygsresultat, eftersom inte alla elever tar ut betyg.

Med detta fastslaget går det att konstatera att andelen lärare med pedagogisk högskoleexamen ökar i Järfälla och har så gjort sedan 2012. Järfälla ligger nu något över länet och något under riket.

Grundsärskolan: Andel lärare med olika högskoleutbildningar					
Järfälla	2012	2013	2014	2015	2016
Lärare (heltidstj), andel ped.hög.utb	56	67	70	65	85
Lärare (heltidstj), andel specialpedag.utb	11	26	33	29	12
Lärare, antal heltidstjänster	12	6	10	12	9

Järfälla hade år 2017 samma personaltäthet i grundsärskolan som länet men lägre än riket. Noterbart är dock att ett litet urval av personal och elever inte sällan medför stora statistiska effekter vid förändringar som i själva verket kan handla om att enstaka personal/elever börjar eller slutar inom verksamheten.

5.7. Enheternas måluppfyllelse- och analysrapporter

Enhetscheferna pekar på såväl styrkor som svagheter i de förutsättningar som ges på Järfällas olika enheter. Bland styrkorna nämns främst enheternas medarbetare. Rektorer och förskolecheferna framhåller att medarbetarna generellt sett håller en hög nivå och gör sitt allra yttersta för barnen och eleverna. Detta betyder dock inte att utvecklingsbehov inte föreligger, utan snarare att medarbetarnas kompetens måste upprätthållas genom kontinuerlig fortbildning. Vidare framhåller flera rektorer och förskolechefer att utvecklingsarbete som leder till ett kollegialt lärande i många fall leder till förbättrade förutsättningar. Här är det frågan om förutsättningar som uppstår som en positiv effekt till skillnad från förutsättningar i form av till exempel ekonomiska medel eller lokalers beskaffenhet.

Av de områden som enhetscheferna lyfter fram som utvecklingsområden inom förutsättningarna handlar det inte sällan om rekrytering, budget och lokaler. Det finns, givet den höga konkurrensen i Stockholmsområdet, en stor svårighet att rekrytera behörig personal till verksamheterna. Det är inte sällan svårt att över huvudtaget få tag på behörig personal, eftersom utbudet understiger efterfrågan. I många fall uppstår ekonomiska avvägningar, eftersom nyrekryterad personal allt som oftast är dyrare än befintlig personal. I slutändan slår ökade personalkostnader mot befintlig budget vilket gör att enhetscheferna tvingas prioritera i sina verksamheter. Alltför stor personalomsättning skapar dessutom instabilitet inom organisationen, vilket i sin tur kan leda till missnöje i respektive enhets personalkår.